

SPIS TREŚCI

I.OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	3
II.AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE GMINY – ANALIZA I OCENA.....	3
II.1.Położenie, powierzchnia, liczba ludności.....	3
II.2.Środowisko przyrodnicze.....	4
II.3.Zagospodarowanie przestrzenne	4
II.3.1.Zróźnicowanie zagospodarowania przestrzennego.....	4
II.3.2.Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego i zagrożenia powodziowe.....	5
II.3.3.Infrastruktura techniczna.....	6
II.3.4.Nieruchomości – struktura użytkowania i własności, procesy przekształceń.....	7
II.3.5.Obiekty dziedzictwa kulturowego.....	8
II.3.6.Identyfikacja problemów.....	10
II.4.Gospodarka.....	10
II.4.1.Struktura rodzajowa (branżowa) gospodarki gminy	10
II.4.2.Rolnictwo.....	12
II.4.3.Leśnictwo i rybactwo.....	12
II.4.4.Pozarolnicza działalność gospodarcza – struktura podmiotów gospodarczych i tendencje zmian	12
II.4.5.Identyfikacja problemów.....	15
II.5.Turystyka.....	15
II.6.Sfera społeczna.....	16
II.6.1.Sytuacja demograficzna i społeczna.....	16
II.6.2.Rynek pracy.....	17
II.6.3.Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa.....	19
II.6.4.Identyfikacja problemów.....	23
III.ZADANIA ZMIERZAJĄCE DO POPRAWY SYTUACJI GMINY.....	24
III.1.Lista zadań (projektów)	24
III.2.Lista zadań (projektów) według hierarchii ważności	26
IV.PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKTACH I ZADANIACH	28
V.POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY	35
VI.OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO.....	37
VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006.....	40
VIII.SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO I KOMUNIKACJI Z2- CZNEJ.....	41
IX.SPOSOBY MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKAL- NEGO.....	41

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Niniejszy dokument zawiera Plan Rozwoju Lokalnego gminy Tczew na lata **2004-2006** oraz na kolejny okres programowania Unii Europejskiej – **2007-2013**.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA Z2-ARZE GMINY – ANALIZA I OCENA

II.1. Położenie, powierzchnia, liczba ludności

Gmina wiejska Tczew położona jest w woj. pomorskim, nad Wisłą, zajmując północny skraj powiatu tczewskiego i otaczając z trzech stron miasto Tczew.

Według **regionalizacji fizycznogeograficznej** gmina Tczew położona jest w obrębie dwóch mezoregionów: Pojezierze Starogardzkie i Żuławy¹.

Powierzchnia gminy obejmująca 171 km² pozwala zaliczyć ją do gmin średniej wielkości. Liczba mieszkańców – **11 062** wg stanu z dnia 17.V. 2004 r. – stawia gminę Tczew na 12 miejscu w województwie. Terytorium gminy obejmuje swym obszarem 36 miejscowości zorganizowanych w 26 sołectw.

Najistotniejsze **cechy położenia gminy w systemie osadniczym** to:

- **bezpośrednie sąsiedztwo Tczewa** – miasta powiatowego, jednego z większych w województwie, o zaludnieniu około 60 tys. mieszkańców (odległość do Tczewa z najdalszej miejscowości, z Boroszewa, wynosi 15 km).
- **bliskość aglomeracji trójmiejskiej** – kształtującej się metropolii, czwartej w kraju pod względem potencjału demograficznego (odległość do miasta wojewódzkiego – Gdańska – wynosi z różnych miejscowości gminy od 26 km z Miłobądz do 50 km ze Swarżyna; jak na wielkość współczesnych województw i rozległość obecnego województwa jest to odległość niewielka).

Miasto Tczew uważane bywa za włączające się w układ osadniczy aglomeracji. Trwa proces urbanizacji wiejskich jednostek osadniczych w paśmie pomiędzy Tczewem a Pruszczem, intensywniejsze formy z2-erając jednak poza granicą gminy Tczew, w gminie Pszczółki i Pruszcz Gdański. Miejscowość Pszczółki – 5 km od granicy gminy, jest jedną z większych wsi w województwie (powyżej 3,5 tys. mieszkańców).

Na pd-zachód od gminy Tczew znajduje się kolejne miasto średniej wielkości – Starogard Gdański, o z2-dnieniu ok. 50 tys. (do jego centrum od granicy gminy jest 12 km), a na wschód od gminy – Malbork (z2-głość 10 km). Oba te miasta łączy przechodząca przez gminę Tczew droga krajowa oraz kolej.

Gmina Tczew sąsiaduje z 8 gminami wiejskimi o mniejszej liczbie ludności (z wyjątkiem gminy Starogard Gdański) i zbliżonej lub niższej gęstości zaludnienia (z wyjątkiem gminy Pszczółki, najgęściej zaludnionej gminy wiejskiej w całym województwie pomorskim).

Położenie gminy w **systemie komunikacyjnym** na skrzyżowaniu dróg i w węźle kolejowym jest bardzo korzystne, uważane za jeden z głównych atutów gminy. Przez gminę Tczew przebiegają dwie drogi krajo-we: droga z południa kraju do Gdańska oraz droga zwana popularnie „Berlinką” ze względu na jej genezę historyczną (Powiązanie Berlina z Prusami Wschodnimi), mogąca mieć rangę nawet międzynarodową ze względu na łączenie Berlina z Okręgiem Kaliningradzkim oraz Litwą i Łotwą.

Na terytorium gminy zaplanowano przebieg autostrady A-1 łączącej porty z południem kraju i Europy oraz dwa węzły autostradowe: „Swarżyn” i „Stanisławie”.

Przez gminę przebiegają też linie kolejowe: dwutorowa zelektryfikowana Śląsk – Porty, od której w mieście Tczew odgałęzia się linia do Warszawy oraz linia Piła – Chojnice – Tczew – niezelek-

¹ Wg regionalizacji fizycznogeograficznej M. Przewoźniaka, za: T. Iżewska, M. Przewoźniak, 1994, Studium ekologiczno-socjologiczne gminy Tczew dla potrzeb planu zagospodarowania przestrzennego, Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych „Proeko”, Gdańsk, 1994.

tryfikowana, na odcinku Tczew – Gutowiec dwutorowa. Na terenie gminy znajduje się stacja rozrządowa, należąca do największych w kraju.

Najbliższe lotnisko międzynarodowe jest w Gdańsku w odległości ok. 50 km od centrum gminy. W Gdańsku i Gdyni znajdują się też najbliższe porty morskie z bazami promowymi obsługujące m. in. linie żeglugowe o znaczeniu turystycznym i dla przewozu ładunków zjednostkowanych.

II.2. Środowisko przyrodnicze

Gmina Tczew położona jest **na styku dwóch regionów**: Żuław i Doliny Wisły oraz Pojezierza Starogardzkiego. Dolina Szpegawy – Motławy dzieli obszar gminy na część południową i północną. Północno – wschodni fragment obszaru gminy położony jest na obszarze Żuław Gdańskich. Teren ten stanowi płaską równinę osiagającą poziom 8 m n.p.m. Pozostała przeważająca część obszaru gminy położona jest na wysoczyźnie morenowej wzniesionej przeważnie na 40 – 50 m n.p.m., której krawędź, w południowej części obszaru gminy, dochodzi do rzeki Wisły i stanowi jej stromy lewy brzeg.

Podstawowe **znaczenie hydrologiczne** ma ciąg Szpegawy – Motławy z systemem jezior przepływowych (Duże i Małe Rokickie) oraz dopływami: Turzycą i Swaróżynką. W południowej części gminy w niewielkiej odległości od brzegu Wisły płynie niewielka rzeka Drybok. W dolinie rzek Szpegawy – Motławy i na terenie żuławskim występuje też duży kompleks stawów rybnych oraz liczne ciek i kanały służące do odprowadzania nadmiaru wody. Natomiast w obrębie wysoczyzny morenowej występują oczka i zbiorniki chłonne, które mają istotne znaczenie dla lokalnych stosunków gruntowo-wodnych. Ponadto w zachodniej części obszaru gminy położone jest rynnowe jezioro Damaszką, a w części południowej – niewielkie jezioro w miejscowości Waćmerek. Przy granicy z gminą Starogard Gdański znajduje się z2-ększe z jezior w rejonie gminy Tczew – jezioro Zduńskie.

Warunki klimatyczne w gminie Tczew są zróżnicowane. Część żuławska pozostaje pod łagodzącym wpływem klimatu morskiego, natomiast w części położonej na wysoczyźnie klimat jest surowszy i modyfikowany lokalnie przez rzeźbę terenu. Na obszarze żuławskim klimat nie jest korzystny dla z2-dowy, szczególnie mieszkaniowej, natomiast na wysoczyźnie nie powinny być zabudowywane doliny i obniżenia terenowe. Zabudowa powinna umożliwiać przewietrzanie terenów w zależności od lokalnych warunków.

Wartością środowiska gminy Tczew są **walory agroekologiczne**. Dominują gleby pszenne i użytki zielone dobre i bardzo dobre. W części żuławskiej występują mady nadające się do wszelkich upraw. Grunty rolne I – III klasy i pastwiska trwałe II i III klasy stanowią ok. 57 % użytków rolnych w gminie. Występują na całym obszarze gminy, z wyjątkiem części południowo-zachodniej w rejonie wsi Wędkowy i na granicy obrębów Boroszewo i Małzewo. Gleby najwyższych klas bonitacyjnych (I – III) stanowią ponad 90 % gruntów obrębów Czatkowy, Tczewskie Łąki i Zajączkowo Tczewskie, zdecydowaną większość obszaru obrębów w centrum gminy oraz obrębu Bałdowo.

Lasy mają w gminie Tczew niewielkim udział (13,5% obszaru gminy). Są one na terenie gminy rozmieszczone nierównomiernie. Największe ich koncentracje występują w południowo-zachodniej części gminy i wzdłuż północnego zbocza doliny Szpegawy – Motławy. Lasy na terenie gminy Tczew są w większości własnością Skarbu Państwa i mają charakter ochronny. W części zachodniej terenu gminy Tczew proponowane są tereny do zalesienia, wyodrębnione ze względu na niskie klasy gleb oraz dążenie do połączenia istniejących biocenoz i erozję gruntów.

II.3. Zagospodarowanie przestrzenne

II.3.1. Zróżnicowanie zagospodarowania przestrzennego

Położenie gminy na styku różnych jednostek geograficznych i nad rozległą doliną Szpegawy – Motławy przebiegającą przez obszar gminy z południowego-zachodu na północny-wschód pozwala wyodrębnić następujące, różniące się od siebie, obszary:

- **Północno-zachodni** – „żuławski” – obejmujący wsie: Czatkowy, Tczewskie Łąki i część obrębu wiejskiego Miłobądz. Obszar ten oddzielony jest od pozostałej części gminy linią kolejową, stacją rozrządową Zajączkowo Tczewskie i terytorium miasta Tczewa. Zabudowa rozciąga się głównie wzdłuż dróg i związana jest z gospodarką rolną.
- **Dolina Szpegawy – Motławy** obejmująca niezabudowany obszar w obrębie wiejskim Rokitki i Lubiszewo oraz fragmenty obrębów wiejskich: Stanisławie (Szpegawa), Dąbrówka Tczewska i Zajączkowo Tczewskie przy granicy z miastem Tczew. Wzdłuż południowej krawędzi doliny Szpegawy-Motławy przebiega linia kolejowa Tczew – Starogard Gdański.

Powyższe obszary są terenami zagrożonymi powodzią, a ich użytkowanie uzależnione jest od dobrego funkcjonowania urządzeń melioracyjnych i z2-wpowodziowych.

- **Część południowa** gminy położona po południowej stronie doliny Szpegawy-Motławy obejmuje z2-ary wsi: Bałdowo, Czarlin, Gniszewo, część obrębu wiejskiego Swarozyn (Waćmierek) oraz Śliwiny i część obrębu Rokitki. Przez tę część gminy przebiega droga krajowa nr 22 (tzw. „berlinka”), z z2-awą mostową przez Wisłę w Knybawie (obręb Bałdowo), a we wsi Czarlin znajduje się skrzyżowanie tej drogi z drogą krajową nr 1. Zabudowa koncentruje się w zasadzie wzdłuż dróg, a we wsiach Czarlin i Bałdowo nabiera charakteru podmiejskiego. We wsi Rokitki na granicy z miastem Tczew zlokalizowany jest jeden z terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na terenie tym postępują realizacje obiektów o charakterze produkcyjno-gospodarczym. Łącznie z istniejącą w tym rejonie ciepłownią obsługującą miasto Tczew, ten fragment wsi Rokitki funkcjonuje już obecnie jak teren o dominującej funkcji produkcyjno-gospodarczej. Część obszaru w rejonie skrzyżowania dróg krajowych nr 1 i nr 22 charakteryzuje się szczególnymi predyspozycjami dla lokalizacji obiektów „transportochłonnych”, tzn. generujących duży ruch samochodowy o charakterze regionalnym, krajowym i międzynarodowym.
- **Część centralna** obszaru gminy położona po północnej stronie doliny Szpegawy-Motławy obejmuje wsie: Malenin, Mieścín, Łukocin, Rukosin, Małzewko (obręb Małzewo), Goszyn, Lubiszewo Tczewskie, Stanisławie, Dąbrówka Tczewska i Miłobądz oraz Zajączkowo Tczewskie w części położonej na wysoczyźnie. Zabudowa jest tu w zasadzie skoncentrowana w ośrodkach wiejskich i związana z funkcjonowaniem dawnych folwarków (później wielkoobszarowych gospodarstw państwowych i spółdzielczych) i położonych w ich sąsiedztwie wsi. Miejscami wzdłuż dróg rozciąga się zabudowa rozproszona. Zabudowa wsi Dąbrówka i Szpegawa w wyniku licznych nowych realizacji nabiera charakteru podmiejskiego.
- **Część zachodnia** obszaru gminy obejmuje wsie: Dalwin, Szczerbiecin, Turze, Boroszewo, Wędkowy i Małzewo. W tej części skupia się większość lasów występujących na obszarze gminy. Głównie tutaj występują nieliczne tereny rekreacyjne i wypoczynkowe. W części zachodniej gminy Tczew występuje stosunkowo więcej zabudowy rozproszonej niż na pozostałym obszarze gminy.

II.3.2. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego i zagrożenia powodziowe

Północno – wschodni, żuławski fragment obszaru gminy Tczew jest częścią **Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich** ustanowionego dla ochrony sieci hydrograficznej i unikalnej w Polsce powierzchni ziemi zbudowanej przez namuły rzeki Wisły. Zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Gdańskiego Nr 11/94 z dn. 3 września 1998 r. na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich zabrania się :

- lokalizowania i budowy obiektów o znaczeniu ponadlokalnym, wpływających ujemnie na środowisko,
- osuszania torfowisk, mokradeł i zbiorników wodnych i prowadzenia wszelkich prac melioracyjnych bez uzgodnienia w Wojewódzkim Konserwatorze Przyrody,
- lokalizowania nowych budynków poza obszarem zwartej zabudowy wsi :
- na gruntach leśnych i w odległości mniejszej niż 30 m. od ściany lasu,

- w odległości mniejszej niż 100 m. od linii brzegowej jezior i rzek – z wyjątkiem kąpielisk, stanic wodnych oraz zabudowanych działek budowlanych i siedlisk rolniczych.

Obszar gminy Tczew od strony wschodniej graniczy ze Środkowo Żuławskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Oba obszary chronione stanowią fragmenty **ekologicznego systemu obszarów chronionych** województwa pomorskiego. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolinę Motławy-Szpegawy wraz z kompleksem lasów w zachodniej części gminy oraz odgałęzienie od niej poprzez kompleks lasów na południowy zachód od Tczewa wiążące się z dol. Wisły określono jako lokalne łączniki ekologiczne.

Na obszarze gminy Tczew występuje 9 okazów i jedna grupa drzew wpisanych do Wojewódzkiego Rejestru **Pomników Przyrody**, które objęte są ochroną indywidualną. Ponadto na terenie lasów istnieje 10 drzew okazowych proponowanych do objęcia ochroną. Do podjęcia decyzji o ochronie tych okazów oprócz Wojewody Pomorskiego uprawnione są także władze gminy.

Na obszarze gminy Tczew występuje **14 parków i ogrodów zabytkowych** zlokalizowanych w miejscowościach: Dalwin, Gniszewo, Łukocin, Mażewko, Mieścín, Rukocin, Stanisławie, Swarozyn, Waćmierek, Szczerbięcín, Turze, Zajączkowo Tczewskie, Knibawa i Goszyn. Parki te wraz z dworami tworzą zespoły dworsko parkowe, z których część objęta jest ochroną konserwatorską i część proponowana jest do objęcia taką ochroną. Na obszarze gminy występują także obsadzenia szpalerowe i alejowe dróg, które wraz z grupami i okazami wartościowego drzewostanu wymagają zachowania i przekształcenia w element osnowy biologicznej terenu.

Obszar potencjalnie zagrożony powodzią obejmuje żuławską część obszaru gminy i dolinę Szpegawy – Motławy do rejonu wsi Rokitki. Na terenach tych konieczna jest odbudowa melioracji szczegółowych. Ze względu na zły stan techniczny wału przeciwpowodziowego szczególnie zagrożone powodzią są z-ary obrębów wiejskich Czatkowy (ludność 264 osoby) i Tczewskie Łąki (ludność 271 osób).

II.3.3. Infrastruktura techniczna

System zaopatrzenia w wodę jest dobry. Prawie wszystkie budynki podłączone są do sieci wodociągowej. Gmina eksploatuje 10 ujęć wody i stacji uzdatniania. Zasoby wody na ujęciach posiadają rezerwy. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi ponad 170 km.

Stan odprowadzenie i oczyszczania ścieków jest niezadowolający, ale ulega systematycznej poprawie. Długość sieci kanalizacyjnej, wynoszącej w końcu 1998 r. 25 km, wzrosła ponad trzykrotnie. Aktualnie obejmuje 12 wsi, czyli 1/3 ich liczby, ale są to przeważnie większe wsie, tak że korzysta z tej sieci ok. **50 % mieszkańców** gminy. Na terenie gminy znajdują się **3 oczyszczalnie ścieków**: Swarozyn (Q=600 m³/d); Turze (Q=400 m³/d) i Szpegawa (Q=106 m³/d). Kilka wsi (Stanisławie, Lubiszewo Tczewskie, Rokitki i Czarlion) podłączonych jest do systemu kanalizacyjnego miasta Tczewa.

Sieć gazowa znajduje się w ponad **60% miejscowości** Gminy. Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 400 Włocławek – Gdańsk i w tym samym korytarzu terytorialnym projektowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 Włocławek – Gdynia Wiczlino. Stacja redukcyjno-pomiarowa zlokalizowana jest we wsi Rokitki i obsługuje też miasto Tczew.

Zaopatrzenie w energię elektryczną następuje z systemu krajowego poprzez GPZ zlokalizowane w Tczewie oraz GPZ 110/15 kV „Miłobądz” zlokalizowanego na terenie obrębu wiejskiego Miłobądz. Planowana jest realizacja nowego GPZ 110 / 15 na terenie miasta w pobliżu południowej granicy z gminą. Moc istniejących i planowanego GPZ jest wystarczająca. Występują trudności w zaopatrzeniu nowych obiektów (zwłaszcza we wsiach: Czarlin, Czatkowy i Lubiszewo) z powodu zbyt małej gęstości rozmieszczenia stacji transformatorowych 15/04 kV i linii niskiego napięcia.

Gospodarka odpadami organizowana jest w oparciu o program w skali powiatu, z wykorzystaniem modernizowanego składowiska położonego na terytorium miasta Tczewa.

Najlepiej rozwinięta jest **infrastruktura transportowa** o charakterze zewnętrznym. Gmina położona jest na skrzyżowaniu szlaków komunikacji drogowej. Przebiegają tu dwie drogi krajowe: nr 1 z południa kraju do Gdańska oraz nr 22 od zachodniej granicy przez do Elbląga – mogąca mieć rangę międzynarodową ze względu na łączenie Berlina z Okręgiem Kaliningradzkim oraz Litwą i Łotwą.

Sieć drogowa na obszarze gminy posiada układ promienisty wiążący miejscowości z Tczewem.

Przez centralny obszar gminy w kierunku wschód – zachód przebiega droga wojewódzka nr 224 łącząca Tczew ze Skarszewami i Kartuzami, a poprzez drogę nr 221 z Kościerzyną. Poza tym na obszarze gminy znajdują się: drogi powiatowe (16 odcinków o łącznej długości prawie 11 km, z czego utwardzonych w r. 1999 było ok. 92%) oraz 31 dróg gminnych o łącznej długości 75 km (w tym utwardzonych w r. 1999 5,4 km – ok. 7,2 %).

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa odcinek drogi nr 1 od węzła w Czarlinie do Pszczółek oceniono jako przeciążony i zarazem niebezpieczny. Za niebezpieczny uznano też cały odcinek drogi wojewódzkiej nr 224 na obszarze gminy aż po Skarszewy poza jej granicami.

Na terytorium gminy zaplanowano przebieg autostrady A-1 łączącej porty z południem kraju i Europy oraz dwa węzły autostradowe: „Swarożyn” i „Stanisławie”.

Przez gminę przebiegają linie kolejowe: dwutorowa zelektryfikowana Śląsk – Porty, od której w mieście Tczew odgałęzia się linia do Warszawy oraz linia Kostrzyn – Piła – Chojnice – Tczew – niezelektryfikowana, na odcinku Tczew – Gutowiec dwutorowa. Na terenie gminy znajduje się stacja rozrządowa, należąca do największych w kraju.

Na obszarze gminy funkcjonuje 9 linii autobusowych PKS. Pewną niedogodnością jest brak bezpośrednich powiązań między niektórymi miejscowościami – innymi, niż poprzez dworzec w Tczewie. Czarlin, Bałdowo oraz Miłobądz i część Zajączkowi mają połączenie z Tczewem liniami komunikacji miejskiej.

Wszystkie miejscowości posiadają **sieć telefoniczną** stacjonarną obejmującą ok. 1400 abonentów.

II.3.4. Nieruchomości – struktura użytkowania i własności, procesy przekształceń

W **strukturze użytkowania** gruntów gminy Tczew użytki rolne zajmują ok. 73,5 %, lasy i grunty leśne – ok. 14,1 %, a grunty zabudowane i zurbanizowane – ok. 7,5 % powierzchni gminy, w czym ponad połowa to tereny komunikacyjne – drogi i koleje (3,7 % powierzchni gminy), a 1/3 – tereny zabudowane (2,5 % powierzchni gminy). Wody zajmują ok. 3% powierzchni gminy. Znikomy jest udział terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych.

Struktura własności gruntów gminy Tczew jest zróżnicowana. Większość gruntów stanowi własność **osób fizycznych** – ok. 63,7 %, w tym grunty wchodzące w skład **gospodarstw rolnych** – ok. 61 %, tj. 10402 ha, a pozostałe – 462 ha, tj. 2,7 % obszaru gminy. Grunty **Skarbu Państwa** obejmują ok. 25 % zaru gminy, w czym nieco więcej niż połowę stanowią grunty **Państwowego Gospodarstwa Leśnego** (13 % powierzchni gminy). Grunty wchodzące w skład **Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa** obejmują powierzchnię 1226 ha., tj. ok. 7,2 % obszaru gminy. Grunty komunalne i związków międzygminnych obejmują ok. 362 ha, tj. 2,12 % powierzchni gminy. Ok. 1450 ha (8,5 % powierzchni gminy) stanowią grunty **osób prawnych** nie zaliczonych do innych grup.

Strategiczne znaczenie mają nieruchomości, na których prowadzona jest **pozarolnicza działalność gospodarcza**. W największym stopniu wpływające one na dochody budżetu gminy z podatków od nieruchomości. Obejmują one prawie 58 ha i dają wg szacunków w tab. 1 ok. 2,4 mln. zł na 2,8 mln. zł wpływów z podatków od nieruchomości zakładanych w budżecie gminy na 2004 r.

Tab. 1 nieruchomości związane z pozarolniczą działalnością gospodarczą

Rodzaj zasobu	Wielkość	Mier- -nik	Stawka	Wpływy do budżetu (szac.)
Budynki	62 199,82	m ²	15,75	979 647
Grunty	575 985,61	m ²	0,57	328 312
Budowle	55 876 523,97	zł	2%	1 117 530
Budynki działalności gosp. w z2- esie świadczeń zdrowotnych	752,35	m ²	3,49	2 626
	X	X	X	2 428 115

Źródło: Dane Urzędu Gminy i obliczenia autorów

Wielu właścicieli terenów rolnych w gminie dąży do maksymalnego wykorzystania renty unikalnego położenia gminy na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych, w sąsiedztwie Tczewa i w pobliżu aglomeracji gdańskiej. W konsekwencji od szeregu lat trwa proces sporządzania kolejnych planów zagospodarowania przestrzennego, a następnie, po zmianie przeznaczenia terenów, oferowania ich pod zabudowę mieszkaniową lub dla działalności gospodarczych.

Dotychczasowe i przewidywane procesy przekształceń nieruchomości ilustrują dane w tab. 2. Są to liczby na poziomie 50% – 70% osiągniętych w niektórych gminach sąsiadujących z Trójmiastem, a pod względem oddawanych budynków przekraczające niektóre z nich. Najwięcej działek pod zabudowę mieszkaniową wydzielono w Rokitach (132), Bałdowie (76), Swarzędzie (64), Lubiszewie (51), Miłobądzu (20), Turzu (17). W aktualnym planie zagospodarowania przestrzennego duży teren pod zabudowę mieszkaniową znajdują się w Dąbrówce (na ok. 270 działek). Przewidziane jest sporządzenie kolejnych planów dla zabudowy mieszkaniowej w Rokitach, Dąbrówce i Bałdowie oraz w Lubiszewie, Śliwinach, Boroszewie i Czarlinie. Składane są kolejne wnioski o sporządzenia planów zagospodarowania przestrzennego.

Tab. 2 Procesy przekształceń użytkowania i zagospodarowania – potencjalny (wydzielenia geodezyjne) i rzeczywisty ruch budowlany

Liczba	W roku					Razem	Średniorocznie na 1000 ludności
	2000	2001	2002	2003	2004 do czerwca		
wydziałonych geodezyjnie działek pod zabudowę mieszkaniową	86	71	54	206	9*	426	9,9
wydanych pozwoleń na budowę	42	69	21	50	15	197	4,6
wydanych pozwoleń na użytkowanie	21	19	17	88	5	150	3,5

* do maja

Źródło: Urząd Gminy

Większość terenów pod zabudowę mieszkaniową stanowi własność prywatną lub Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (np. przyszłe osiedle „Dąbrówka Bis”). Nieruchomości przeznaczone do sprzedaży pod zabudowę mieszkaniową posiada też gmina. Obejmują one ponad 12 ha, na których wydzielone jest lub będzie możliwe prawie 100 działek, najwięcej w Swarzędzie, Stanisławiu, Boroszewie, Miłobądzu i Czarlinie.

Największe tereny pod działalność gospodarczą stanowią własność prywatną. Są to, ujęte w aktualnych planach zagospodarowania przestrzennego, wymagające jednak uzbrojenia: kompleks w Swarzędzie w pobliżu przyszłego węzła autostradowego (ok. 150 ha) i 2 tereny w Zajączkowie Tczewskim (ok. 12 ha). Przewiduje się sporządzenie planu na kolejne 32 ha w zajączkowi i 10 ha w Czarlinie. Nie wymaga zagospodarowania planu udostępnienie 4 ha w sąsiedztwie obecnych terenów działalności gospodarczej w Wędkowach.

Duża ilość terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w istniejących i przewidzianych do zagospodarowania planów skłaniać może do rewizji dotychczasowej polityki przestrzennej i ograniczenia procesu sporządzania kolejnych planów, zwłaszcza w kontekście ochrony gruntów rolnych wyższych klas i kosztów uzbrojenia terenów.

II.3.5. Obiekty dziedzictwa kulturowego

Na obszarze gminy Tczew zachowało się wiele wartościowych obiektów i układów przestrzennych świadczących o dziejach tej ziemi oraz kulturze, gospodarce i zwyczajach jej mieszkańców. Są to pozostałości dawnych układów przestrzennych wsi, założenia sakralne, folwarczne i dworsko-parkowe, zagrody oraz domy mieszkalne i zabudowania gospodarcze. Elementem znaczącym w krajobrazie gminy są aleje wysadzone drzewami, zadrzewione cmentarze i parki podworskie.

Zachowały się czytelne **układy przestrzenne wsi**: Bałdowo, Dąbrówka Tczewska, Lubiszewo, Malenin (nie wpisane do rejestru zabytków).

Zabytkowe **kościóły**, wpisane do rejestru zabytków, są we wsiach: Lubiszewo, Miłobądz, Swaróżyn i Turze oraz nie wpisany w Dalwinie.

Do rejestru zabytków wpisane są **zespoły dworsko-parkowe** w Łukocinie, Stanisławiu (ob. dom opieki społecznej) i Turzu (obecnie szkoła), park dworski w Szczerbięcinie oraz zespół folwarczny w Zajączkowie (dwór, spichlerz i park). Nie wpisane do rejestru założenia dworsko-parkowe i folwarczne (lub ich fragmenty) znajdują się we wsiach: Dalwin, Gniszewo, Knibawa, Małzewko, Mieścina, Miłobądz, Rokitki, Swaróżyn, Szpegawa, Śliwiny, i Waćmiererek.

W gminie Tczew występuje duża różnorodność architektoniczna domów mieszkalnych i zabudowy gospodarczej o wartościach historycznych. Są to obiekty murowane z ciekawymi ornamentami, charakterystycznymi werandami lub proste chałupy wiejskie. Jest też szereg drewnianych tzw. „poniatówek” zbudowanych w okresie międzywojennym. Wpisana do rejestru zabytków jest zagroda nr 8 w Lubiszewie (dom mieszkalny, obora, stodoła).

Interesującymi obiektami są ponadto: zespół budynków dworca kolejowego w Swaróżynie, dawna strażnica wałowa w Czatkowach, kuźnia oraz kaplica grobowa w dawnym zespole folwarcznym w Dalwinie, młyn w Dąbrówce Tczewskiej oraz zespół schronów bojowych w Knibawie zbudowanych w latach 1939 – 1941 przy moście Knibawskim. Żaden z tych obiektów nie jest wpisany do rejestru zabytków.

W gminie istnieje **10 cmentarzy** – 4 czynne katolickie i 6 zamkniętych ewangelickich. Niektóre z cmentarzy ewangelickich położone są przy istniejących kościołach, obecnie katolickich.

Na terenie gminy Tczew wiele dróg wysadzanych było drzewami, które do dzisiaj tworzą malownicze **aleje**. Są to między innymi: droga z Bałdowa do Gorzędzieja, drogi z Mieścina do Łukocina, Malenina i Miłobądza, droga ze Świetlikowa do Malenina, droga w północnej części miejscowości Szpegawa i droga prowadząca do dawnego folwarku w Śliwinach. Żadna z tych alei nie jest objęta ochroną prawną.

W gminie Tczew wydzielone zostały 203 **strefy ochrony konserwatorskiej – archeologicznej**. Obejmują one miejsca występowania grodzisk, osad, punktów osadniczych, śladów osadniczych i cmentarzysk płaskich. Do rejestru zabytków wpisanych jest 11 stref ochrony archeologicznej. Są to grodziska w: Lubiszewie Tczewskim, Swaróżynie (Waćmiererek), Śliwinach, grodzisko i osada w Miłobądz, osady w: Boroszewie, Rokitkach, Śliwinach i Turzu oraz cmentarzyska płaskie w Miłobądz i Rukosinie.

W strefach archeologicznych obejmujących cztery występujące na obszarze gminy grodziska obowiązuje zakaz inwestowania.

II.3.6. Identyfikacja problemów

Najważniejszymi problemami gminy w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i zarządzania zasobami, rozpoznanymi w ramach prac nad planem strategicznym oraz zweryfikowanymi i zaktualizowanymi na spotkaniu w konsultacyjnym w ramach prac nad planem rozwoju lokalnego gminy są (podane w kolejności według ważności, w nawiasach liczba punktów zdobytych w głosowaniu):

- 1) Zły stan większości dróg (19)
- 2) Niedostatek sieci kanalizacyjnej (16)
- 3) Niedostatek środków finansowych w budżecie gminy (12)
- 4) Rozrost procedur biurokratycznych (11)
- 5) Zły stan melioracji i urządzeń wodnych (10)
- 6) Nie rozwiązany problem utylizacji odpadów stałych (8)
- 7) Częściowy brak chodników (5)
- 8) Niedostatek działalności informacyjnej służb publicznych (4)
- 9) Zły stan większości zabytków (założenia dworsko-parkowe) (2).

II.4. Gospodarka

II.4.1. Struktura rodzajowa (branżowa) gospodarki gminy

Strukturę rodzajową gospodarki opisać można przez udziały pracujących w poszczególnych segmentach gospodarki: sektorach i sekcjach PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności) w ogólnej liczbie pracujących (tab. 2). Jest to jedyny miernik tej struktury możliwy do uzyskania dla gmin, i to nie dla ogółu pracujących, co zmusza do dokonywania szacunków niżej opisanych. Nie są natomiast dostępne dla gmin inne mierniki struktury gospodarki, takie jak majątek trwały wg sekcji, a zwłaszcza - struktura wytwarzanego dochodu wg sekcji. W ujęciu najbardziej ogólnym wyróżnia się standardowo trzy zgrupujące sektory działalności gospodarczych:

- *sektor I - działalności relatywnie prostsze, bazujące na wykorzystywaniu zasobów przyrody: rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo rybactwo.*
- *sektor II - to działalności przetwórstwa materialnego: przemysł i budownictwo.*
- *sektor III - zawierający działalności o najwyższym wkładzie pracy - szeroko pojęte usługi.*

Tab. 3 Pracujący wg sektorów gospodarczych i sekcji EKD (częściowo szacunki)

	Sektory PKD i sektory gospodarki narodowej	Pracujący						Udział %
		wg WUS ^a				w małych firmach ^b	razem ^b	
		1998	1999	2000	2002	2002	2002	
A,B	Razem I sektor (rolnictwo, leśnictwo, rybactwo)	192	163	173	115	10	792^c	36,8
C,D,E	Przemysł	284	169	123	325	90	415	19,3
F	Budownictwo	139	214	175	78	90	168	7,8
	Razem II sektor	423	383	298	403	180	583	27,1
G	Handel i naprawy	23	14	1	27	193	220	10,2
H	Hotele i restauracje	21	0	–	24	18	42	2,0
I	Transport, składowanie i łączność	985 ^d	29	15	14	42	56	2,6
J	Pośrednictwo finansowe	8	10	–	0	5	5	0,2
K	Obsługa nieruchomości i firm	46	37	1	13	3	16	0,7
L	Administracja publiczna, opieka społ.	121	94	9	–	–	–	0,0
M	Edukacja	237	234	220	221	–	221	10,3
N	Ochrona zdrowia i opieka socj.	141	120	130	135	–	135	6,3
O	Pozostała działalność usługowa	4	9	4	4	76	80	3,7
	Razem III sektor	1586	547	380	438	337	775	36,0
	RAZEM GMINA	2201	1093	851	956	527	2150	100,0
	Razem G, H, I, O (usługi materialne)	1033	52	20	69	330	399	18,6
	Razem J, K, L, M, N (usługi niematerialne)	553	495	360	369	8	377	17,5
	Sektor publiczny (L, M, N)	499	448	359	356	–	356	16,6
	Sektor prywatny.	1702	645	492	407	527	934	83,4

a) Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, rolnictwa indywidualnego, duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji

b) O liczbie pracujących do 9 osób. Szacunki autorów w oparciu o liczbę przedsiębiorstw osób fizycznych.

c) W tym 667 pracujący wyłącznie lub głównie swoim gospodarstwie rolnym wg NSP 2002

d) W tym stacja rozrządowa w Zajączkowie Tczewskim

Źródło: Roczniki statystyczne woj. pomorskiego 1999, 2000, 2001, 2003, Urząd Statystyczny w Gdańsku; z-awowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina wiejska Tczew. Urząd Statystyczny w Gdańsku 2003.

Strukturę gospodarczą gminy mierzoną strukturą zatrudnienia ocenić można jako zrównoważoną: 37% pracujących przypada na tzw. sektor I (głównie rolnictwo), 27 % – na sektor II (przemysł i budownictwo), 36 % – na tzw. sektor III (pozostałe sekcje PKD, czyli szeroko pojęte usługi).

W ciągu ostatnich kilkunastu lat znacznie spadła liczba pracujących w rolnictwie (jako głównym lub jedynym miejscem pracy), z 2450 w r. 1988 (w czym 1060 osób w tzw. rolnictwie uspołecznionym) do ok. 780 w r. 2002.

W ostatnich latach wyraźnie rośnie liczba pracujących w przetwórstwie przemysłowym, zarówno w z-otach o liczbie pracujących powyżej 9 (po okresowym spadku w latach 1998 – 2001 znaczący wzrost – do 325 osób), jak i w mniejszych podmiotach, których liczba w latach 1998 – 2002 wzrosła o ok. 50% (tab. 4). Natomiast dość ustabilizowana jest liczba pracujących w pozostałych sekcjach. W budownictwie spadkowi zatrudnienia w większych firmach (tab. 3) towarzyszył aż dwukrotny wzrost liczby zakładów osób fizycznych (tab. 4) *Przy zastrzeżeniu co do wiarygodności informacji, zasygnalizowanym dalej w punkcie II.4.4., tendencje zmian można uznać za faktycznie mające miejsce.*

W sektorze III największy udział ma edukacja należąca do usług publicznych (nie odnotowano komercyjnej działalności w tej sferze), a wśród działalności gospodarczych handel i naprawy.

Na terytorium gminy położona jest stacja rozrządowa, ale od 1999 r. zatrudnienie w niej przypisywane jest do miasta Tczewa.

Tab. 4 Zakłady osób fizycznych wg wybranych sekcji PKD

Sekcje EKD	Liczba zakładów osób fizycznych		
	1998 r.	2000 r.	2002 r.
w tym działalność produkcyjna	66	88	94
Budownictwo	62	101	128
Handel i naprawy	198	218	213
Transport, składowanie i łączność	63	69	71
Pozostałe	104	121	156
Razem	326	407	435

Źródło: REGON. Roczniki statystyczny woj. pomorskiego 1999, 2001, 2003. US w Gdańsku.

II.4.2. Rolnictwo

Gmina Tczew reprezentuje wysokie walory agroekologiczne, opisane w rozdz. II.2.

Użytki rolne zajmują ponad 70 % (ok. 12 tys. ha) obszaru gminy, z czego grunty orne to 9691 ha (wg NSP), łąki – 705 ha, pastwiska – 379 ha.

Na obszarze gminy w r. 2002 (dane NSP) siedzibę miało 1041 gospodarstw rolnych. Jak w całej Polsce, przeważają liczebnie małe i średnie gospodarstwa indywidualne zajmujące się przede wszystkim produkcją roślinną, hodowlą trzody chlewnej oraz bydła mlecznego. Gospodarstw o powierzchni poniżej 10 ha było 714, co stanowiło prawie 70 % ich liczby, ale tylko 15 powierzchni użytków rolnych. 72 % użytków rolnych należało do 207 gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha, wśród których 203 stanowiły gospodarstwa indywidualne. Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w tej grupie wynosiła 36 ha, a 4 pozostałych gospodarstw – 200 ha, zaś ogółem w gminie – 10,8 ha.

W 2002 r. (dane NSP) 13 % gospodarstw łączyło działalność rolniczą z pozarolniczą, 15 % nie prowadziło żadnej działalności gospodarczej, a 5 % – wyłącznie pozarolniczą. 18,5 % ogółu gospodarstw utrzymywało krowy mleczne (804 sztuki), 27 % gospodarstw – trzodę chlewną (13 214 sztuki). Obsada zwierząt gospodarskich wynosiła w przeliczeniu 37 sztuk dużych na 100 ha użytków rolnych. 20 % gospodarstw posiadało obory, 17 % – chlewnie, 31 % – budynki wielofunkcyjne, 47 % – ciągnik, 10 % – kombajn zbożowy, 12 % – dojarki bańkowe, a 1 % (10 gospodarstw) – rurociągowe, 4 % – schładzarki do mleka konwiowe, a 3 % – rurociągowe.

Specyfiką rolnictwa na obszarze gminy Tczew są sady o łącznej powierzchni ok. 440 ha (3,7 % powierzchni gospodarstw) skoncentrowane zwłaszcza we wsiach: Bałdowo, Boroszewo, Malenin, Mieścín, Miłobądz, Swaróżyn, Waćmierk).

W Studium UiKZP gminy wskazano północną część jej obszaru, z wyjątkiem terenów położonych wzdłuż szlaków komunikacyjnych, jako predysponowaną dla organizacji gospodarstw ekologicznych z warzywnictwem jako preferowanym kierunkiem produkcji, dla którego rynkiem zbytu mogą być miasta aglomeracji gdańskiej.

II.4.3. Leśnictwo i rybactwo

Lasy obejmują 2 416 ha i mają w powierzchni gminy niewielki udział – 13,5%. Są one rozmieszczone nierównomiernie, największe ich koncentracje występują w południowo-zachodniej części obszaru gminy i wzdłuż północnego zbocza doliny Szpegawy – Motławy.

Specyfiką gminy jest też **gospodarka rybacka** prowadzona w dolinie Szpegawy – Motławy. Największe stawy rybne zlokalizowane są w rejonie Lubiszewa na przedłużeniu Jezior Rokickich.

II.4.4. Pozarolnicza działalność gospodarcza – struktura podmiotów gospodarczych i tendencje zmian

W 2002 r. w systemie REGON wykazanych było na terytorium gminy 783 jednostki. Ich strukturę ilustruje tab. 5. Liczby te należy traktować jako zawyżone, gdyż nie ma mechanizmu wymuszającego

zgłaszanie w ww rejestrze faktu likwidacji podmiotu. Rzeczywista liczba przedsiębiorstw osób fizycznych wraz z jej zmianami w okresie od 1996 r. zawarta jest w tab. 6. i wynosi ok. 64 % stanu wykazywanego przez REGON.

Tab. 5 Liczba podmiotów wg formy organizacyjnej, własności i wielkości

Forma organizacyjna i własność	1999 r.	2002 r.
Ogółem	657	783
Sektor publiczny - ogółem	12	21
Sektor prywatny - ogółem	645	762
<i>Z ogółem:</i>		
Spółki handlowe	14	29
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	4	5
Spółki cywilne	56	48
Spółdzielnie i ich związki	10	10
Przedsiębiorstwa osób fizycznych	558	662
Sektor prywatny – pozostałe	3	8

Źródło: REGON. Roczniki statystyczny woj. pomorskiego 2000, 2003. US w Gdańsku.

Jak w całym kraju, dominują zakłady osób fizycznych, przeważnie bardzo małe. Ich liczba rosła dynamicznie w latach 90-tych, co jest oczywiste z uwagi na niski poziom bazowy i możliwości stworzone przez nowy ustrój. Na niewielką dynamikę ich przyrostu w ostatnich latach wpływała zapewne i sytuacja gospodarki kraju bliska stagnacji, i stan pewnego nasycenia tego typu podmiotów w stosunku do liczby ludności. Skokowy wzrost w r. 2001 wiązał się ze zmianą przepisów dot. spółek cywilnych. Daje się zauważyć wzrost stabilności tego typu podmiotów: mniej rejestrowanych nowych, ale i mniej wyrejestrowywanych.

Niewiele jest spółek handlowych, ale ich liczba w latach 1999 – 2002 dwukrotnie wzrosła (*przy zrzeczeniu co do wiarygodności informacji, zasygnalizowanym wyżej*)

Największe zakłady przemysłowe w gminie zlokalizowane są w Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej Żarnowiec-Tczew, której terytorium położone jest częściowo na obszarze gminy. Są to z2-epujące przedsiębiorstwa:

1. Gemplus Pologne Sp. z o.o. (największa co do wielkości nakładów inwestycyjnych firma międzynarodowa)
2. Forcan S.A. Fabryka Opakowań Różnych
3. MBF Sp. z o.o.
4. Molex Premise Networks Sp. z o.o.
5. Amadac Sp. z o.o.
6. Chemia Polska Sp. z o.o.
7. Press- Glas Nowa Wieś (produkcja szyb)
8. Pralma Pomorskie Sp. z o.o.
9. Mielno Zakład
10. Rationel Polska Sp. z o.o. (okna Danlux)

Tab. 6 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Urzędzie Gminy

	W roku									W okresie	
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	do 31. V. 2004	1996- 2000	2002-2003
Liczba podmiotów:	86	93	107	99	92	168	69	78	39		
- nowo zarejestrowanych w Urzędzie Gminy											
- wyrejestrowanych w Urzędzie Gminy	53	46	64	73	53	110	52	73	38		
- zarejestrowanych ogółem na koniec roku	195	242	285	311	350	408	425	430			
Przyrost liczby podmiotów	33	47	43	26	39	58	17	5	1		
Dynamika przyrostu liczby podmiotów		124,1	117,8	109,1	112,5	116,6	104,2	101,2		116	102,7
Udział podmiotów nowo zarejestrowanych w liczbie podmiotów ogółem na koniec roku w %	44,1	38,4	37,5	31,8	26,3	41,2	16,2	18,1		36	17
Udział podmiotów wyrejestrowanych w liczbie podmiotów ogółem na początku roku w % (na koniec poprz. roku)		23,6	26,4	25,6		16,8	7,0	11,0		15	9
Stosunek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych	1,6	2,0	1,7	1,4	1,7	1,5	1,3	1,1		1,7	1,2

Źródło: Dane Urzędu Gminy

II.4.5. Identyfikacja problemów

Najważniejszymi problemami gminy w sferze gospodarczej, rozpoznanymi w ramach prac nad planem strategicznym oraz zweryfikowanymi i zaktualizowanymi na spotkaniu w konsultacyjnym w ramach prac nad planem rozwoju lokalnego gminy są (podane w kolejności według ważności, w nawiasach liczba punktów przyznanych w głosowaniu):

- 1) Niska opłacalność produkcji rolnej (13)
- 2) Brak stabilności rynku rolnego (9)
- 3) Brak perspektyw dla rozwoju rolnictwa(5)
- 4) Zastój gospodarczy we wszystkich dziedzinach(2).

II.5. Turystyka

Gmina Tczew to obszar atrakcyjny turystycznie oraz rekreacyjnie ze względu na jeziora. Nad jez. Damaszką można korzystać z wypoczynku w niedużym zespole rekreacyjnym. Lasy i jeziora stanowią atrakcję dla wędkarzy i myśliwych.

W miejscowości Szpęgawa założono park o łącznej powierzchni 33 ha, na terenie którego znajdują się boiska oraz zadaszona scena koncertowa. Amatorzy jazdy konnej mają do dyspozycji dwa ośrodki: w Turzu i Łukocinie. Na terenie gminy znajduje się 5 całorocznych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie: pensjonat w Maleninie (15 miejsc noclegowych), Motel w Knybawie (40 miejsc noclegowych), restauracja- zajazd w Czarlinie (18 miejsc noclegowych), gospodarstwo agroturystyczne w Boroszewie(6 miejsc noclegowych), zajazd w Zabagnie (11 miejsc noclegowych).

Przez obszar gminy Tczew wzdłuż doliny Szpęgawy – Motławy przechodzi istniejący szlak turystyki pieszej i kołowej tzw. „Szlak Kociewski” (znaki żółte) Tczew – Lubiszewo – Swarżyn i dalej do Czarnej Wody.

Rozwój rekreacji i turystyki możliwy jest w zachodniej części gminy Tczew w powiązaniu z sąsiednimi terenami o podobnym charakterze położonymi w gminie Starogard Gdański. Tereny te predysponowane są między innymi dla rozwoju tzw. agroturystyki. Wymaga to jednak zachowania i zalesienia atrakcyjności środowiska przyrodniczego. W tym celu w Studium UiKZP proponuje się dolesienia na obszarze obrębu wiejskiego Wędkowy i częściowo w obrębach: Boroszewo i Małzewo. Poprzez wprowadzenie zalesień możliwe było by wytworzenie ciągu ekologicznego łączącego rejon jeziora Damaszką z kompleksami leśnymi w rejonie jeziora Zduńskiego. Dla rozwoju agroturystyki zaproponowano w Studium UiKZP wykorzystanie istniejącej starej zabudowy, a przede wszystkim drewnianych „poniatówek” oraz np. zabudowy gospodarczej takiej jak zż-y, stodoły, chlewiki itp. z przeznaczeniem nie tylko na kwatery, ale także na różnego rodzaju usługi i atrakcje. Ww Studium stwierdza też, że dla zachowania atrakcyjności krajobrazu w części zż-odniej gminy Tczew należy objąć ochroną wszystkie wartościowe obiekty zabytkowe. Dla organizacji ośrodka turystycznego predysponowana jest wieś Turze położona nad jeziorem Damaszką. Możliwe jest też wykorzystanie dla celów rekreacyjnych terenów położonych po południowej stronie tego jeziora. Dla celów turystycznych i rekreacyjnych predysponowane są też tereny położone nad jeziorem w Waćmierku z zespołem dworsko – parkowym.

Dla organizacji atrakcyjnego miejsca obsługi podróżnych wykorzystać można teren położony na wysokim brzegu Wisły przy moście w Knybawie. W tym rejonie znajdują się: zabytkowe założenie dworsko – parkowe, punkt widokowy na rozległą dolinę Wisły, poniemieckie schrony z okresu drugiej wojny światowej, a ponadto możliwe jest zachowanie ekspozycji zabudowy wsi Bałdowo.

Rozwojowi funkcji turystyki i rekreacji w gminie Tczew służyć może rozwój wędkarstwa na jeziorach i stawach w dolinie Szpęgawy – Motławy i na jeziorze Damaszką oraz organizacja systemu turystycznych ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych łączących tereny zachodniej i wschodniej części gminy, a także tereny gminy Tczew z terenami sąsiednich gmin.

II.6. Sfera społeczna

II.6.1. Sytuacja demograficzna i społeczna

Liczba mieszkańców gminy wg stanu z dnia 17.V. 2004 r. wynosi **11 062**.

Struktura ludności gminy Tczew według trzech podstawowych grup wieku oznacza demograficzną młodość gminy. Zauważa się większy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz mniejszy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym niż w powiecie tczewskim, województwie i kraju.

Tab. 7 Struktura wieku w 2002 r. w %

Ludność w wieku	Gmina Tczew	Powiat tczewski	Woj. pomorskie	Kraj wieś
przedprodukcyjnym	28,9	25,5	23,6	26,0
produkcyjnym	60,2	62,3	62,8	58,4
poprodukcyjnym	10,9	12,2	13,5	15,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Tzw. **wskaźnik obciążenia ekonomicznego** (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) wynosi w gm. Tczew 60,2 i jest mniej korzystny niż średnio na wsi w powiecie tczewskim (62,3) i w woj. Pomorskim (62,8) ale nieznacznie korzystniejszy niż na wsi w kraju (58,4).

Tab. 8 Ruch naturalny ludności

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Gmina Tczew w latach:			
1993	161	87	74
1994	151	72	79
1995	160	89	71
1996	158	83	75
1997	151	85	66
1998	133	89	44
1999	156	113	43
2000	156	113	43
2001	127	77	50
2002	135	93	42
Razem w latach: 1993 - 1997	781	416	365
1998 - 2002	707	485	222
Średniorocznie na 1000 ludności w latach: 1993 - 1997	15,1	8,0	7,0
1998 - 2002	13,2	9,0	4,1
Woj. pomorskie – wieś na 1000 ludności w latach: 1998 - 2002	13,8	7,7	6,1
Kraj – wieś na 1000 ludności w latach: 1998 - 2002	11,5	10,3	1,2

Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych, Roczniki Statystyczne woj. pomorskiego

Stopa urodzeń z lat 1993-1997 wynosząca 15,1 zmniejszyła się w ciągu kolejnych 5 –ciu lat do 13,2 i była trochę niższa niż ogółem na wsi województwa pomorskiego, ale wyższa niż na wsi w kraju. Jednocześnie w gminie zwiększyła się liczba zgonów, w efekcie przyrost naturalny zmniejszył się w omawianych latach z 7,0 do 4,1. Na wsi województwa pomorskiego w latach 1998-2003 odnotowano większą liczbę urodzeń i mniejszą liczbę zgonów co spowodowało o prawie 30% większy przyrost naturalny w porównaniu do gminy Tczew.

Tab. 9 Ruch wędrówkowy ludności (migracje stałe)

	Napływ	Odpływ	Saldo
Gmina Tczew w latach:			
1993-1997	922	811	111
1998	200	135	65
1999	178	182	-2
2000	178	182	-4
2001	166	141	25
2002	219	175	44
Razem w latach 1998 - 2002	941	815	128
Średniorocznie na 1000 ludności w latach:			
1993 - 1997	17,8	15,7	2,1
1998 - 2002	17,5	15,2	2,4
Powiat tczewski w 2002r.	1249	1292	-43
Powiat tczewski w latach 1998-2002	6118	6477	-359
Woj. pomorskie – wieś na 1000 ludności w latach: 1998 - 2002	14,1	12,3	1,7

Źródło: BDR, , Rocznik Statystyczny woj. Pomorskiego 2001 r. s. 161, 2002 r. s. 194, 195, 2003

Wskaźnik napływu migracyjnego do gminy Tczew na 1000 ludności w latach 1993 – 97 był prawie identyczny jak w 5-ciu późniejszych latach. Saldo nieznacznie zwiększyło się dzięki zmniejszonemu odpływowi. W gminie stopa przyrostu naturalnego jest wyższa niż na wsi województwa pomorskiego.

Tab. 10 Ludność w wieku 13 lat i więcej wg poziomu wykształcenia

	Poziom wykształcenia						
	wyższy	polic	średni razem	zawodowy zasadniczy	podstawowy pełny	niepełny i bez wyksz. szkolnego	nieustalony
	w odsetkach						
gm. Tczew	4,4	1,7	19,8	31,1	38,4	4,2	0,4
Wieś woj. pom	4,2	1,5	17,6	30,3	41,3	4,5	0,7
Wieś - Polska	4,2	1,9	19,6	28,0	39,7	5,9	0,7
Polska ogółem	9,3	1,6	26,0	30,1	28,0	3,0	2,1

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina wiejska Tczew. Urząd Statystyczny w Gdańsku 2002 r. oraz obliczenia autorów

W gminie Tczew poziom wykształcenia ludności jest niższy niż w Polsce ogółem, ale bardzo zbliżony do średniej na wsi w kraju i woj. pomorskim, tj. najwięcej ludzi- około 40%- posiada wykształcenie zawodowe pełne, wykształcenie zasadnicze ma około 30%, średnie prawie 20%, wyższe- ponad 4%.

II.6.2. Rynek pracy

Miejsca pracy w gminie, dojazdy i wyjazdy do pracy

Liczbę miejsc pracy w gminie oszacowano na **2150** (tab. 3) wg stanu na koniec r. 2002. W tym samym roku NSP wykazał, że w czerwcu pracowało 3116 mieszkańców gminy. W roku tym nie wzrosło bezrobocie rejestrowane między czerwcem a grudniem, stąd: można wnioskować, że i liczba miejsc pracy uległa zmianom niewielkim. Z porównania powyższych liczb wynika, że saldo wyjazdów do pracy wynosiło prawie 1000 osób. Można założyć, że ok. 1200 – 1300 osób wyjeżdżało do pracy poza gminę, a ok. 200 – 300 osób przyjeżdżało do pracy w gminie.

Poniższa tabela podaje cele wyjazdów do pracy z gminy Tczew, porównując je z rokiem 1988. Dane dla 2000 r. należy traktować jako przybliżone. Wyjazdy zmalały o 12 %. Nieco większy był spadek wyjazdów

do Tczewa (o 18 %) oraz Gdańska (o 23 %). Wzrosły za to wyjazdy do Pruszcza, i to aż o 45 %, do Gdyni i Sopotu oraz do Starogardu Gdańskiego.

Tab. 11 Wyjazdy do pracy – cele wyjazdów

Cel wyjazdu	1988 r.	2000 r.
Tczew	1009	824
Starogard Gd.	(poniżej 50)	104
Pruszcz Gdański	71	103
Gdańsk	271	208
Gdynia, Sopot	18	56
gmina Pszczółki		43
inna gmina sąsiednia		28
inna, dalsza gmina lub miasto		60
nie ustalony		42
Razem	1669	1468

Źródła: GUS – Narodowy Spis Powszechny 1988 r; ankiety wypełnione przez sołtysów – sierpień 2000 r.

Bezrobocie

Do największych problemów gminy należy bezrobocie, od co najmniej 6 lat systematycznie rosnące (z sezonowymi wahaniami). W końcu marca 2004 r. zarejestrowanych było z obszaru gminy Tczew **1110** bezrobotnych, z czego 52,5% stanowiły kobiety. Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był podobny, jak w powiecie, a wyższy od wojewódzkiego. Stopa bezrobocia oficjalnie jest zliczana tylko dla powiatów i większych jednostek. Według szacunków autorów dla gminy Tczew była ona niższa od powiatowej, ale wyższa od wojewódzkiej i krajowej, które należą do najwyższych w UE. Zła tego zjawiska w gminie Tczew nie umniejsza fakt, iż są obszary o stopie bezrobocia jeszcze wyższej, dochodzącej do 40% (nieodległy powiat nowodworski). Szczególnie dużym problemem jest niewielki udział bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku, wynoszący tylko **16%** zarejestrowanych bezrobotnych.

Tab. 12 Bezrobocie rejestrowane

	Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		Stopa bezrobocia	
	31. XII. 2002	31. III. 2004	31.XII. 2002	31. III. 2004
Gmina Tczew	15,5	16,9	24,2	26,3
Powiat tczewski	15,3	16,8	26,8	31,0
Powiat nowodworski (maks.)		27,0*		40,5*
Powiat pucki (min. z ziemskich)		12,0*		21,0*
Woj.. pomorskie	14,0	14,0*	21,3	22,7*
Polska			20,0	20,5

* kwiecień 2004

Źródła: GUS www.stat.gov.pl, Rocznik Statystyczny woj. pomorskiego 2003, dane Powiatowego Urzędu Pracy oraz obliczenia i szacunki autorów (wielkości szacowane zapisano kursywą).

II.6.3. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa

Warunki mieszkaniowe

Tab. 13. Zasoby mieszkaniowe i podstawowe mierniki warunków mieszkaniowych w 2002 r.

	Przeciętna					
	liczba osób na 1 izbę		powierzchnia użytkowa na 1 osobę w m ²		powierzchnia użytkowa mieszkania m ²	
	1998	2002	1998	2002	1998	2002
Gm. wiejska Tczew	1,14	1,00	16,6	20,9	73,7	88,7
Woj. pomorskie ogółem	0,96	0,89	17,6	20,0	59,9	66,6
Woj. pomorskie wieś	1,10	0,97	16,7	20,4	71,9	83,0
Kraj ogółem	0,94	0,87	18,8	21,3	61,1	68,4
Kraj wieś	1,03	0,94	19,0	22,2	71,8	84,6

Źródło: Rocznik Statystyczny woj. Pomorskiego 1999, 2003 r.

Tab. 14 Mieszkania zamieszkałe stale i warunki mieszkaniowe wg własności mieszkania

Typ własności mieszkania	Mieszkania		Izby		Powierzchnia użytkowa		Ludność		Przec. powierzchnia uż. m ² na 1 osobę
	Liczba	%	Liczba	%	m ²	%	Liczba	%	
Ogółem	2501	100	10575	100	222266	99,9	10558	99,9	21,1
Osób fizycznych	2187	87,4	9594	90,7	206266	92,8	9376	88,8	22,0
Spółdzielni mieszkaniowych	75	3,0	316	3,0	5067	2,3	338	3,2	15,0
Gminy	59	2,4	128	1,2	2288	1,0	193	1,8	11,9
Skarbu Państwa	70	2,8	198	1,9	3393	1,5	289	2,7	11,7
Zakładowe	100	3,9	300	2,8	4731	2,1	338	3,2	14,0
Pozostałych podmiotów	10	0,4	39	0,4	521	0,2	24	0,2	21,7

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych .2002. Gmina wiejska Tczew. US w Gdańsku, Gdańsk 2003

Wskaźniki ilustrujące warunki mieszkaniowe przeciętne dla gminy są zbliżone do średnich dla wsi województwa. W nielicznych mieszkaniach będących własnością gminy i Skarbu Państwa wskaźniki te są znacznie gorsze.

Dominuje typowa dla obszarów wiejskich dominacja mieszkań w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej, będącej własnością osób fizycznych (93 % powierzchni użytkowej, 87 % liczby mieszkań, zamieszkiwanych przez 89 % ludności).

Tab. 15 Mieszkania oddane do użytku w latach 1998-2002

Lata	Gmina Tczew		Mieszkania oddane na 1000 zawartych małżeństw			Mieszkania oddane na 1000 ludności		
	Mieszkania	Powierzchnia użytkowa m ²	Gmina Tczew	Woj. pomorskie – wieś	Polska – wieś	Gmina Tczew	Woj. pomorskie – wieś	Polska – wieś
1993- 1997	61	7614	1044	2045	969*			
1998	4	385	85	233	226	0,38	1,41	1,29
1999	15	2209	254	268	188	1,40	1,64	1,11
2000	20	2270	308	328	213	1,86	1,96	1,20
2001	21	2289	350	364	259	1,93	2,01	1,35
2002	14	1861	286	543	348	1,30	2,92	1,81
Razem	53	6725	1283	1736	1234	6,87	9,94	6,76
Średniorocznie:								
w latach: 1993 – 1997	12,2	1522	208	409	242**			
1998 – 2002	10,6	1345	214	289	206	1,15	1,66	1,35

*w latach 1994-1997

**średniorocznie w latach 1994-1997

Źródło: Dane Urzędu Gminy, Województwo Pomorskie w 1998 r., US w Gdańsku, 1999, Bank Danych Lokalnych GUS i obliczenia własne autorów

W gminie Tczew w latach 1993-1997 oddano do użytku więcej mieszkań niż w następnych 5-ciu latach. Powszechnym w kraju zjawiskiem są długie cykle budowy, zapewne z powodu niedostatku środków finansowych przy relatywnie do nich wysokich kosztach materiałów, zwłaszcza wykończeniowych.

Analizując liczbę mieszkań oddanych w gminie na 1000 zawartych małżeństw można zauważyć, że średniorocznie w latach 1998-2002 było ich więcej niż w okresie wcześniejszym, na wsi zarówno w województwie pomorskim jak i w kraju tendencje były odwrotne.

W gminie w 2002 r., porównując do 1998 roku polepszyły się warunki mieszkaniowe: zmniejszyła się liczba osób przypadająca na jedną izbę oraz zwiększyła się zarówno wielkość mieszkania jak i powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę. Powierzchnia użytkowa jest nieznacznie większa niż na wsi w woj. pomorskim, ale trochę mniejsza niż dla ogółu wsi w kraju.

W gminie Tczew 80% mieszkań wyposażonych jest w instalacje sanitarne. Jednak tylko z Lubiszewa, Stanisławia, Rokitek, Tutrzy, Damaszk i Swarozyna odprowadza się ścieki do kanalizacji sanitarnej, poza tym- do szamb o różnym stopniu szczelności.

Usługi publiczne. Ośrodki usług i więzi społecznych

Specyfiką gminy jest brak na jej terenie ośrodka gminnego. Siedzibą gminy jest miasto Tczew i w nim zlokalizowany jest Urząd Gminy. Jego usytuowanie jest niezbyt korzystne dla dojeżdżających z obszaru gminy wiejskiej – w centrum miasta, zdala od dworca kolejowego i autobusowego.

Ludność gminy Tczew korzysta z usług podstawowych zlokalizowanych w mieście Tczew oraz usług znajdujących się na terenie gminy.

W mieście Tczew znajdują się :

- przychodnia zdrowia obsługująca niektóre miejscowości gminy
- szkoły podstawowe i gimnazja do których uczęszczają dzieci z miejscowości : Bałdowo, Tczewskie Łąki i Czatkowy,
- kościoły do których uczęszcza część ludności z miejscowości Czatkowy, Tczewskie Łąki, Bałdowo i Czarlin,
- handel i inne usługi podstawowe z których korzysta ludność z miejscowości sąsiadujących z miastem Tczew w skali trudnej do określenia.

Ludność gminy Tczew korzysta także z usług ponadpodstawowych zlokalizowanych w Tczewie, ale prawdopodobnie także z usług ponadpodstawowych zlokalizowanych w Starogardzie Gd.

Na obszarze gminy Tczew, ośrodkami najpełniej wyposażonymi w usługi podstawowe są miejscowości Swarozyn, Turze i Miłobądz. W miejscowościach tych są: szkoła podstawowa, ośrodek zdrowia, poczta, kościół parafialny i remiza straży pożarnej pełniące również funkcje społeczno-kulturalne.

Jako ośrodek usług podstawowych rysuje się także miejscowość Lubiszewo Tczewskie posiadająca szkołę podstawową, pocztę i kościół parafialny.

Specyfiką gminy jest lokalizacja gimnazjów – w Dąbrówce Tczewskiej i Gniszewie zlokalizowanych poza największymi ośrodkami usługowymi w gminie.

Usługą publiczną o istotnym znaczeniu dla aktywizacji rynku pracy, a także o szerszych funkcjach informacyjnych i kulturalnych, jest uruchomione w 2003 r. Gminne Centrum, Informacji w Dąbrówce, funkcjonujące w budynku gimnazjum, zaopatrzone w komputery z dostępem do Internetu.

Na terenie gminy, w zasadzie we wszystkich miejscowościach liczących ponad 100 mieszkańców znajdują się obiekty handlowe, zaopatrujące ludność w podstawowe produkty codziennego użytku.

Problemem na obszarze gminy Tczew jest dostępność do usług komunikacją zbiorową, ponieważ ze względu na stan dróg, niektóre miejscowości nie są obsługiwane przez linie autobusowe.

Specyfiką gminy, jako gminy podmiejskiej otaczającej z trzech stron miasto Tczew i pozbawionej swojego centrum, jest korzystania z **usług kultury i życia kulturalnego** w Tczewie. Specyfika ta utrudnia animację życia kulturalnego na obszarze gminy. Utrudnia też wykształcenie się zdecydowanego ośrodka więzi społecznych na terenie gminy.

Z usług kultury na obszarze gminy znajdują się **biblioteki**: w szkole w Turzu, w szkole w Miłobądz –i w remizie straż. w Swarzędzie. Liczba woluminów 43 535 szt. (38 800 wg stat. w 2002r.).

Oceniając życie kulturalne gminy odnotować należy m. in. następujące **imprezy cykliczne**:

1. Diecezjalny przegląd Zespołów Jasełkowych w Turzu
organizowany przez parafię i szkołę w Turzu
2. Wielka orkiestra świątecznej pomocy w Miłobądz
3. Festiwal Radości z Dziecięcej Twórczości – FERA
Jest to jedna z nielicznych form prezentacji w formie festiwalowej na terenie województwa pomorskiego.
4. Festyny Rodzinne – Dąbrówka, Boroszewo, Turze, Miłobądz, Czarlin
5. Turniej Gmin – zaprzyjaźnione gminy: Tczew, Subkowy, Morzeszczyn.

Bezpieczeństwo

Zagrożenia terenu gminy:

Teren gminy jak i miasto Tczew oraz pozostałe gminy w równym stopniu zagrożone są katastrofami drogowymi związanymi z wypadkami szczególnie podczas przewożenia niebezpiecznych ładunków drogą nr 1. Newralgicznym punktem na drodze nr 12 jest wiadukt kolejowy przy wjeździe do Tczewa. Ponadto gmina Tczew zagrożona jest katastrofami kolejowymi, szczególnie na węźle kolejowym Zajęczkowo Tczewskie.

Policja na obszarze gminy:

Gmina Tczew nie posiada wyodrębnionej komórki organizacyjnej, a obsługiwana jest przez dzielnicowych I Rewiru Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Tczewie. Gmina podzielona jest na trzy rejony dzielnicowych. Etatowo przewidzianych jest 3 dzielnicowych. Rejon gminy w razie potrzeby obsługiwany jest też przez innych dzielnicowych Rewiru I, a ponadto jest patrolowany przez funkcjonariuszy Plutonu Patrolowo – Interwencyjnego.

Dzielnicowi rejonu gminy nie dysponują alkotestem oraz radiotelefonami, w razie potrzeby korzystają z radiotelefonów będących na stanie Komendy. Brak jest uzasadnionej potrzeby tworzenia odrębnej komórki organizacyjnej na potrzeby gminy.

Policja nie prowadzi odrębnej statystyki dla gminy, dane gminy odnotowywane są łącznie z miastem, nie prowadzi się również statystyki wykrywalności na terenie gminy.

Bezpieczeństwo przed pożarem

Na terenie gminy znajduje się 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym 3 jednostki należą do Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego (Gniszewo, Turze, Miłobądz). Pozostałe jednostki typu „S” mające samochodowe znajdują się w miejscowościach: Boroszewo, Dalwin, Swarzędzie, Rokitki. Jednostki typu „M” posiadające motopompę, są w Małzewie i Dąbrówce.

2.6.3. Grupy społeczne wymagające wsparcia

O grupach społecznych wymagających wsparcia pewnym, acz niepełnym źródłem informacji, są dane dot. pomocy społecznej udzielanej przez gminę, podane w tab. 16. Do największej grupy wymagającej wsparcia, której liczebność nie jest w pełni przez dane tabeli ilustrowana, jest **grupa bezrobotnych bez prawa do zasiłku**, licząca ok. **900 osób**.

Tab. 16 Pomoc społeczna w r. 2002, 2003 i pierwszym kwartale 2004 r.

Powody przyznania pomocy	2002		2003		I-IV 2004	
	Ilość osób	Ilość osób w rodzinach	Ilość osób	Ilość osób w rodzinach	Ilość osób	Ilość osób w rodzinach
OGÓLNE	1348	4091	1601	4838	499	2118
ubóstwo	975	4014	1082	4765	392	1758
bezdomność	3	3	1	1	0	0
potrzeba ochrony macierzyństwa	58	299	74	356	27	125
bezrobocie	395	1497	327	1275	201	824
niepełnosprawność	273	742	274	701	94	253
długotrwała choroba	55	231	49	187	31	119
bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych (rodziny niepełne lub wielodzietne) i prowadzenia gospodarstwa domowego	201	69	190	1201	101	551
alkoholizm	42	191	45	189	35	147
trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	2	5	0	0

Źródło: Urząd Gminy

II.6.4. Identyfikacja problemów

Najważniejszymi problemami gminy w sferze społecznej, rozpoznanymi w ramach prac nad planem strategicznym oraz zweryfikowanymi i zaktualizowanymi na spotkaniu w konsultacyjnym ramach prac nad planem rozwoju lokalnego gminy są (podane w kolejności według ważności, w nawiasach liczba punktów przyznanych w głosowaniu):

- 1) Mentalność i świadomość niedostosowana do wymogów współczesności (14)
- 2) Wysoki poziom bezrobocia (13)
- 3) Trudność podjęcia pracy w wieku dojrzałym (5)
- 4) Niskie dochody części mieszkańców (8)
- 5) Patologiczne zachowania części młodzieży (wandalizm, alkoholizm) (5)
- 6) Niedostatecznie zaspokojone potrzeby rekreacji (5)
- 7) Utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych (4)
- 8) Znieczulica społeczna (3)
- 9) Ograniczony dostęp do dóbr kulturalnych (2)
- 10) Niedostatek wiedzy i umiejętności potrzebnych w gospodarce rynkowej (2)

III. ZADANIA ZMIERZAJĄCE DO POPRAWY SYTUACJI GMINY

III.1. Lista zadań (projektów)

Ustalenie ważnych z punktu widzenia społeczności gminy przedsięwzięć nastąpiło w oparciu o decyzje wypracowane w planie strategicznym gminy oraz w trakcie i w wyniku dyskusji warsztatowych PN. „Konsultacje społeczne” przeprowadzonych specjalnie na potrzeby opracowania Planu w maju i czerwcu br.

Na podstawie diagnozy problemów przeanalizowano szereg zadań (projektów) obejmujących:

- zmiany w strukturze gospodarczej obszaru i w sposobie użytkowania terenu,
  - poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, w tym zmiany w strukturze zamieszkania,
  - rozwój systemu komunikacji i infrastruktury,
  - poprawę stanu środowiska naturalnego i kulturowego.

Tab. 17 Lista przedsięwzięć (projektów)

Nazwa przedsięwzięcia	Orientacyjny termin realizacji
Drogi	
Budowa drogi w Rokitkach od ul. Skarszewskiej	2004
Przebudowa drogi Stanisławie-Lubiszewo Oświetlenie miejscowości	03. 2005 - 09. 2005
Modernizacja drogi w Rokitkach	po 2006
Remont drogi w Czarlinie (1,5 km)	po 2006
Utwardzenie odcinków dróg w sołectwach (m. in. Waćmierek - Śliwiny, Malenin - ul. Sadowa, Zabagno)	2004 - 2006
Budowa chodnika Szpęgawa -Tczew	2005
Oświetlenie miejscowości	2004 - 2006
Skanalizowanie wsi	
Kanalizacja wsi: Damaszką, Dąbrówką	2004
Dokumentacja i wykonanie odcinków kanalizacji (Bałdowo, Lubiszewo), dokumentacja i wykonanie odcinków wodociągów (Bałdowo, Lubiszewo, Rokitki, Turze, Miłobądz), dokumentacja wod-kan. w miejscowości Swaróżyn	2004
Kanalizacja środkowo-zachodniego rejonu gminy (Rukosin, Boroszewo i Wędkowy)	2005-2006
Kanalizacja północnego rejonu gminy wraz z budową oczyszczalni ścieków – – etap I (Miłobądz, Malenin, Mieścín, Zajączkowo +oczyszczalnia w Szpęgawie)	2005-2006
j.w. etap II (osiedle Dąbrówka BIS + rozbudowa oczyszczalni)	po 2006
j.w. etap III przełączenie Stanisławia, Lubiszewa + Stara Szpęgawa)	po 2006
Kanalizacja wsi: Bałdowo, Gnieszewo, Goszyn	po 2006
Budowa sieci gazowej	
Małzewko	2004
Boroszewo	2004 - 2005
Swaróżyn	2005
Zajączkowo (PGR)	2006

Kompleksowe uzbrojenie terenów:	
Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą terenów: Zajączkowo, Wędkowy	po 2006
Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe terenów w rejonie węzła autostrady w Swarzędzie	po 2006
Kompleksowe uzbrojenie pod budownictwo mieszkaniowe nowych terenów osiedli podmiejskich: Bałdowo, Boroszewo, Dąbrówka, Lubiszewo, Rokitki, Stanisławie	po 2006
Gospodarka mieszkaniowa	
Adaptacja budynku szkoły w Boroszewie na mieszkania socjalne	2004 - 2005
Edukacja, kultura, rekreacja mieszkańców, estetyzacja wsi	
Remont szkoły w Swarzędzie	2004
Budowa sali gimnastycznej w Swarzędzie	2004 - 2005
Budowa sali gimnastycznej w Dąbrówce	2004-2006
System stypendialny dla młodzieży	2005-2006
Wyposażenie w sprzęt i pomoce dydaktyczne (zwł. gimnazjów)	2004-2006
Utworzenie biblioteki multimedialnej (w tym adaptacja pomieszczeń)	po 2006
Drugi etap odnowy wsi Miłobądz (boisko)	2004
Trzeci etap odnowy wsi Miłobądz (boisko)	2005
Drugi etap budowy boiska w Turzu	2004 - 2005
Urządzenie boiska w Dąbrówce	2005-2006
Urządzenie boisk sportowych (Szpegawa, Malenin, Lubiszewo, Bałdowo, Małzewko)	2006
Place zabaw w sołectwach	2005-2006
Remonty świetlic wiejskich	2004 - 2005
Budowa świetlicy wiejskiej w Szpegawie	po 2006
Organizacja Gminnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Gospodarczej Kontynuacja i wyposażenie	2005 – 2006
Korty tenisowe (wybrane sołectwa)	po 2006
Świetlica wiejska w Szpegawie	
Turystyka, rekreacja	
Publikacja turystyczna (informator, przewodnik) i jej promocja	2005
Urządzenie dróg turystycznych i miejsc atrakcyjnych krajoznawczo (urządzenie parkingów i zatok postojowych, tablice informacyjne i mapy przydrożne, oznakowanie obiektów, dojeżdż i dojazdów do nich): Dąbrówka, Lubiszewo, Stanisławie, Swarzędz, Szpegawa, Turze)	2005-2006
Urządzenie miejsc wypoczynku nad jeziorami: Damaszką, Lubiszewskie	2005-2006
Urządzenie miejsca wypoczynku w Swarzędzie nad stawem w centrum wsi	2005-2006
Udział w ponadlokalnych przedsięwzięciach budowy szlaków rowerowych (z-śląńskiego i Europejskiej Trasy Rowerowej)	Sukcesywnie od 2006
Budowa gminnych ścieżek rowerowych	po 2006
Wspieranie <i>po uchwaleniu ustawy o PPP</i> prywatnych inwestycji: - rekreacyjno-turystycznych, np. w Bałdowie/Knybawie, Maleninie (powiększenie terenów golfowych, obiekty wykorzystujące szczególne atrakcje: sady, stare szlaki komunikacyjne, Wisła), - w obsłudze rolnictwa, np. przetwórnia owocowo-warzywna, centrum logistyczno-handlowe itp.	Zasadniczo po 2006
Inne społeczne i administracja	
Wykup budynku Urzędu Gminy	2004
Unowocześnienie budynku Urzędu Gminy z zapewnieniem dostępu niepełnosprawnym oraz miejsc parkowania samochodów i rowerów	2005
Budowa nowego obiektu (kompleksu) centrum administracyjno-społecznego gminy	po 2006

III.2. Lista zadań (projektów) według hierarchii ważności

Dla ustalenia hierarchii ważności projektów dokonano ich oceny ze względu na wyróżnione kryteria oceny. Jako najistotniejsze z tego punktu widzenia wzięto pod uwagę kryteria wyrażające **zasadność potrzeby** realizacji przedsięwzięcia:

- a) Stopień realizacji celów strategii (duży, średni, mały,)
- b) Skala oddziaływania /efektów (np. liczba obsługiwanych mieszkańców)
- c) Warunkowanie możliwości realizacji innych przedsięwzięć
Jako pomocnicze kryteria uwzględniono także ocenę pod względem stopnia tzw. **wykonalności**, czyli głównie:
  - d) Zaawansowanie formalne dokumentacji i zgodność z prawem lokalnym
  - e) Bariery, wątpliwości, istniejące kategorie ryzyka
  - f) Udział kosztowy w programie (% jaki koszt przedsięwzięcia stanowi w stosunku do średniego poziomu nakładów rocznych – wyraża skalę „obciążenia” i braku elastyczności finansowej)
  - g) Możliwość uzyskania środków na wkład własny poza budżetem gminy

Nie oceniano przedsięwzięć już realizowanych.

W wyniku ww. oceny uzyskano 3 grupy ważności projektów:

I-szą grupę tworzą przedsięwzięcia:

- Przebudowę drogi Stanisławie-Lubiszewo
- Modernizacja (głównie utwardzenie nawierzchni i poprawa profilu) odcinków dróg w wybranych sołectwach, gdzie istnieje tylko droga gruntowa: m. in. Waćmierek – Śliwiny, Malenin - ul. Sadowa, Zabagno)
- Budowa chodnika Szpegawa -Tczew
- **Kanalizację** środkowo-zachodniego rejonu gminy (Rukosin, Boroszewo i Wędkowy)
- Kanalizacja północnego rejonu gminy wraz z budową oczyszczalni ścieków - etap I Miłobądz, Malenin, Mieściny, Zajęczkowo +oczyszczalnia w Szpegawie (*inwestycja b. ważna, ale jej zakres wymaga uściślenia na podstawie pełnego Studium Wykonalności*)

ponadto ze sfery edukacji, kultury, turystyki:

- Budowa sali gimnastycznej w Dąbrówce
- System stypendialny dla młodzieży
- Turystyczna publikacja (informator, przewodnik) i jej promocja
- Drugi i trzeci etap Programu Odnowy Wsi - Miłobądz (boiska – kompleks sportowy)
- Urządzenie boiska w Dąbrówce, Turzu i w 3-ch innych miejscowościach (Bałdowo, Lubiszewo, Malenin)

Do II-giej kategorii ważności zakwalifikowane zostały takie inwestycje, jak:

- Budowa sieci gazowej: Swarżyn, Małzewko, Boroszewo, Zajązkowo (PGR)
- Unowocześnienie budynku Urzędu Gminy z zapewnieniem dostępu niepełnosprawnym oraz miejsc parkowania samochodów i rowerów
- Organizacja Gminnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Gospodarczej

a ze sfery edukacji, kultury, turystyki:

- Wyposażenie gimnazjów w sprzęt i pomoce dydaktyczne
- Utworzenie biblioteki multimedialnej (w tym adaptacja pomieszczeń)
- Urządzenie boisk w kolejnych miejscowościach (np. Szpęgawa, Małzewko)
- Urządzenie miejsc wypoczynku nad jeziorami: Damaszką, Lubiszewskie
- Urządzenie miejsca wypoczynku w Swarżynie nad stawem w centrum wsi
- Urządzenie wybranych dróg turystycznych i atrakcyjnych krajoznawczo miejsc (urządzenie zatok postojowych i parkingów, tablice informacyjne i mapy, oznakowanie obiektów, dojść i dojazdów do nich): Dąbrówka, Lubiszewo, Stanisławie, Swarżyn, Szpęgawa, Turze)

III kategoria oznacza praktycznie realizację po 2006 r., choć pierwsze 3 pozycje traktować można jako rezerwowe dla aplikacji jeszcze w 2006 r.

- Modernizacja drogi w Rokitkach (zwłaszcza przy pozyskaniu partycypacji inwestorów ze Strefy Ekonomicznej)
- Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą terenów: Zajązkowo, Wędkowy (I etap, przy pozyskaniu partycypacji inwestorów prywatnych).
- Udział w ponadlokalnych przedsięwzięciach budowy szlaków rowerowych (Nadwiślańskiego i Europejskiej Trasy Rowerowej)
- Remont drogi w Czarlinie (1,5 km)
- Modernizacja dróg i budowa ciągów pieszo-rowerowych w innych sołectwach
- Budowa systemu gminnych ścieżek rowerowych
- Skanalizowanie wsi Bałdowo, Gniszewo, Goszyn
- Dalsze elementy programu odnowy wsi (w miejscowościach o wysokim poziomie aktywności społecznej, atrakcyjności turystycznej i rezydencjonalnej)
- Kontynuacja prac nad organizacją i pełne wyposażenie Gminnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Gospodarczej, co mogłoby być połączone z budową nowego obiektu (kompleksu) centrum administracyjno-społecznego gminy.

Ponadto *po praktycznym wdrożeniu w Polsce przepisów ustawy o Partnerstwie Publiczno-Prywatnym w realizacji przedsięwzięć gospodarczych i infrastrukturalnych* – realizacja wspólnych przedsięwzięć infrastrukturalnych, jak:

- Kompleksowe uzbrojenie terenów pod działalność gospodarczą Zajązkowo, II etap.
- Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe terenów w rejonie węzła autostrady w Swarżynie
- Kanalizacja północnego rejonu gminy (II etap – osiedle Dąbrówka BIS + rozbudowa oczyszczalni)
- J.w. etap III (ewent. przełączenie Stanisławia, Lubiszewa + Stara Szpęgawa)
- Kompleksowe uzbrojenie pod budownictwo mieszkaniowe nowych terenów osiedli podmiejskich: Bałdowo, Boroszewo, Dąbrówka, Lubiszewo, Rokitki, Stanisławie

oraz wspieranie prywatnych inwestycji:

- rekreacyjno-turystycznych np. w Bałdowie/Knybawie czy Maleninie (powiększenie terenów golfowych, obiekty wykorzystujące szczególne atrakcje jak sady, stare szlaki komunikacyjne, Wisła),
- w obsłudze rolnictwa, np. przetwórnia owocowo-warzywna, centrum logistyczno-handlowe itp.

IV. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKTACH I ZADANIACH

Przyjęte do realizacji przez Zespół Zadaniowy Gminy d/s. Planu Rozwoju Lokalnego **kluczowe** projekty – przedsięwzięcia lub zadania inwestycyjne i (rzadziej) organizacyjne scharakteryzowane są w układzie tabelarycznym jak niżej.

Ponadto uwzględniono podział projektów i zadań wg okresów realizacji, a więc wpierw s2-awiono:

- (a) projekty lub zadania inwestycyjne planowane do realizacji w okresie lat 2004-2006, a następnie (b) projekty lub zadania długoterminowe – przewidywane do realizacji w latach następnego okresu programowania Unii Europejskiej tj. 2007 -2013.

Opis każdego projektu obejmuje

1. Nazwa i lokalizacja działania
2. Okres (lata) realizacji – na podstawie przyjętej kolejności
3. Nakłady do poniesienia ogółem
4. Zgodność z dokumentami prawa lokalnego, w szczególności obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego (planem z. p.)
5. Etapy działania i przewidywany czas (harmonogram) realizacji
6. Oczekiwane rezultaty działań (w rozumieniu tego pojęcia ściśle wg. słownika dziedziny pomocy i polityki strukturalnej UE)
7. Instytucje i podmioty, które powinny uczestniczyć we wdrażaniu projektu

Dla pełniejszego zrozumienia istoty działań zalecane jest zapoznanie się z rozdziałem poprzednim (III.2. Lista zadań (projektów) według hierarchii ważności) a także dwoma następnymi tj.

V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

(a) Projekty lub zadania inwestycyjne planowane do realizacji w okresie lat 2004-2006**Tab. 18**

Nazwa i lokalizacja działania	Okres / kolejność realizacji	Nakłady do poniesienia	Etap działania	Oczekiwane rezultaty	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
Drogi					
Budowa drogi w Rokitkach od ul. Skarszewskiej	2004	1 038 000	całość	- poprawa warunków życia - zmniejszenie emisji do powietrza - przedłużenie żywotności pojazdów - skrócenie czasu przejazdu - oszczędność kosztów przejazdu	Mieszkańcy, miejscowi przedsiębiorcy,
Przebudowa drogi Stanisławie-Lubiszewo	03. - 09. 2005	1 533 000	całość	- poprawa warunków życia i atrakcyjności turystycznej - zmniejszenie emisji do powietrza - przedłużenie żywotności pojazdów - skrócenie czasu przejazdu - oszczędność kosztów przejazdu	Mieszkańcy, parafia
Utwardzenie odcinków dróg w sołectwach (m. in. Malenin - ul. Sadowa, Waćmierok - Śliwiny, z2-gno)	2004 - 2006	1 800 000	całość	j.w.	Mieszkańcy
Budowa chodnika Szpęgawa - Tczew	2005	150 000	całość	j.w.	Mieszkańcy, Starostwo Powiatowe
Oświetlenie miejscowości	2004 - 2006	100 000	całość	- poprawa warunków życia i bezpieczeństwa	Mieszkańcy

Skanalizowanie wsi					
Dokumentacja i wykonanie odcinków kanalizacji (Bałdowo, Lubiszewo), dokumentacja i wykonanie odcinków wodociągów (Bałdowo, Lubiszewo, Rokitki, Turze, Miłobądz), dokumentacja wod-kan. w miejscowości Swaróżyn	2004	273 750	całość	- zmniejszenie ładunku ścieków odprowadzanych do środowiska - poprawa zaopatrzenia w wodę	
Kanalizacja wsi: Damaszką, Dąbrówką	2004	602 747	całość	- zmniejszenie ładunku ścieków odprowadzanych do środowiska	
Kanalizacja środkowo-zachodniego rejonu gminy (Rukosin, Boroszewo i Wędkowy)	2005-2006	2 550 000	całość	- skala obsługi obszarów (tzw. liczba mieszkańców równoważnych)	Mieszkańcy, miejscowi s2-iorcy, WFOŚi GW
Kanalizacja północnego rejonu gminy wraz z budową oczyszczalni ścieków - (Miłobądz, Malenin, Mieścín, Zajączkowo +oczyszczalnia w Szpęgawie)	2005-2006	13 483 000	etap I	- oszczędność kosztów eksploatacji i zmniejszenie opłat za odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków	Mieszkańcy, miejsc. s2-iorcy, WFOŚi GW
Budowa sieci gazowej					
Swaróżyn	2005	1 425 000	całość	- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska	Mieszkańcy, miejsc. s2-iorcy
Małzewko	2004	260 000	całość		Jw.
Boroszewo	2004-06	230 000	całość	- skala obsługiwanych obszarów	Jw.
Zajączkowo (PGR)	2006	165 000	całość	- zmniejszenie kosztów eksploatacji i opłat za emisję zanieczyszczeń do powietrza	Jw.
Gospodarka mieszkaniowa					
Adaptacja budynku szkoły w Boroszewie na mieszkania socjalne	2004 - 2005	380 000	całość	- poprawa warunków mieszkaniowych	
Edukacja, kultura, rekreacja, estetyzacja					
Remont szkoły w Swaróżynie	2004	404 850	całość	- wzrost trwałości obiektu	MENiS
Budowa sali gimnastycznej w Swaróżynie	2004 - 2005	1 758 950	całość	- wzrost liczby młodzieży korzystającej z urządzeń i sprzętu	MENiS
Budowa sali gimnastycznej w Dąbrówce	2004 - 2006	3 075 000	całość	- wzrost liczby młodzieży korzystającej z urządzeń i sprzętu	MENiS

System stypendialny dla młodzieży	2005 - 2006	15 000	sukcesywnie	- wzrost liczby młodzieży korzystającej z edukacji ponadgimnazjalnej	
Wyposażenie w sprzęt i pomoce dydaktyczne (zwł. gimnazjów)	2004 - 2006	120 000	sukcesywnie	- wzrost liczby młodzieży korzystającej z urządzeń i sprzętu specjalistycznego, w tym ułatwiającego dostęp do informacji	MENiS
Drugi etap odnowy wsi Miłobądz (boisko)	2004	46 000	II etap	- wzrost liczby osób korzystających z obiektów sportowych i rekreacyjnych	POWP
Trzeci etap odnowy wsi Miłobądz (boisko II)	2005	100 000	III etap	wzrost liczby turystów	mieszkańcy
Drugi etap budowy boiska w Turzu	2004 - 2005	120 000	II etap	- wzrost ilości uprawianych dyscyplin sportowych	
Urządzenie boiska w Dąbrowce	2005	100 000	całość		Mieszkańcy, miejsc. s2-iocy
Urządzenie boisk sportowych (Szpegawa, Malenin, Lubiszewo, Bałdowo, Małzewko)	2006	200 000	całość	- poprawa wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę turystyczną i jej atrakcyjności	
Place zabaw w sołectwach	2005-2006	50 000	całość	- wzrost liczby osób korzystających z obiektów i rekreacyjnych	
Remonty świetlic wiejskich	2004 - 2005	200 000	całość	j. w.	

Turystyka, rekreacja					
Publikacja turystyczna (informator, przewodnik)	2005	10 000	całość	- wzrost liczby osób korzystających z obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz turystów,	PROT, miejsc. przedsiębiorcy
Urządzenie dróg turystycznych i miejsc atrakcyjnych krajoznawczo (urządzenie parkingów i zatok postojowych, tablice, mapy, oznakowanie obiektów, dojeżdż i dojazdów do nich) (Turze, Szpęgawa, Dąbrówka, Swarozyn, Lubiszewo)	2005-2006	100 000		- poprawa wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę turystyczną i jej atrakcyjności	Miejsc. przedsiębiorcy, mieszkańcy
Urządzenie miejsc wypoczynku nad jeziorami: Damaszką, Lubiszewskie	2005-2006	20 000	całość	Jw.	Miejsc. przedsiębiorcy, mieszkańcy
Urządzenie miejsca wypoczynku w Swarozynie nad stawem w centrum wsi	2005-2006	50 000	całość	- wzrost liczby osób korzystających z obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz turystów	Miejsc. przedsiębiorcy, mieszkańcy
Udział w ponadlokalnych przedsięwzięciach budowy szlaków rowerowych („Nadwiślańskiego” i Europejskiej Trasy Rowerowej)	Sukcesywnie		Etap ! sukcesywnie	- poprawa wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę turystyczną i jej atrakcyjności	Urząd Marszałkowski, PROT, PTTK
Inne społeczne i administracja					
Unowocześnienie budynku Urzędu Gminy z zwnieniem dostępu niepełnosprawnym oraz miejsc parkowania samochodów i rowerów	2005	200 000	całość	- poprawa warunków bezpieczeństwa i pracy w Urzędzie Gminy	PERON,
Organizacja Gminnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Gospodarczej	2005-2006	100 000	I etap	- wzrost dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz korzystających z samochodów i rowerów - podniesienie sprawności działania władz i administracji Gminy - wzrost liczby osób angażujących się w sprawy wspólnoty samorządowej - powiększenie zakresu / dziedzin w których można angażować się na rzecz wspólnoty i rozwoju osobistego	EFS

(b) Projekty lub zadania długoterminowe – przewidywane do realizacji w latach następnego okresu programowania Unii Europejskiej tj. 2007 -2013.

Tab. 19

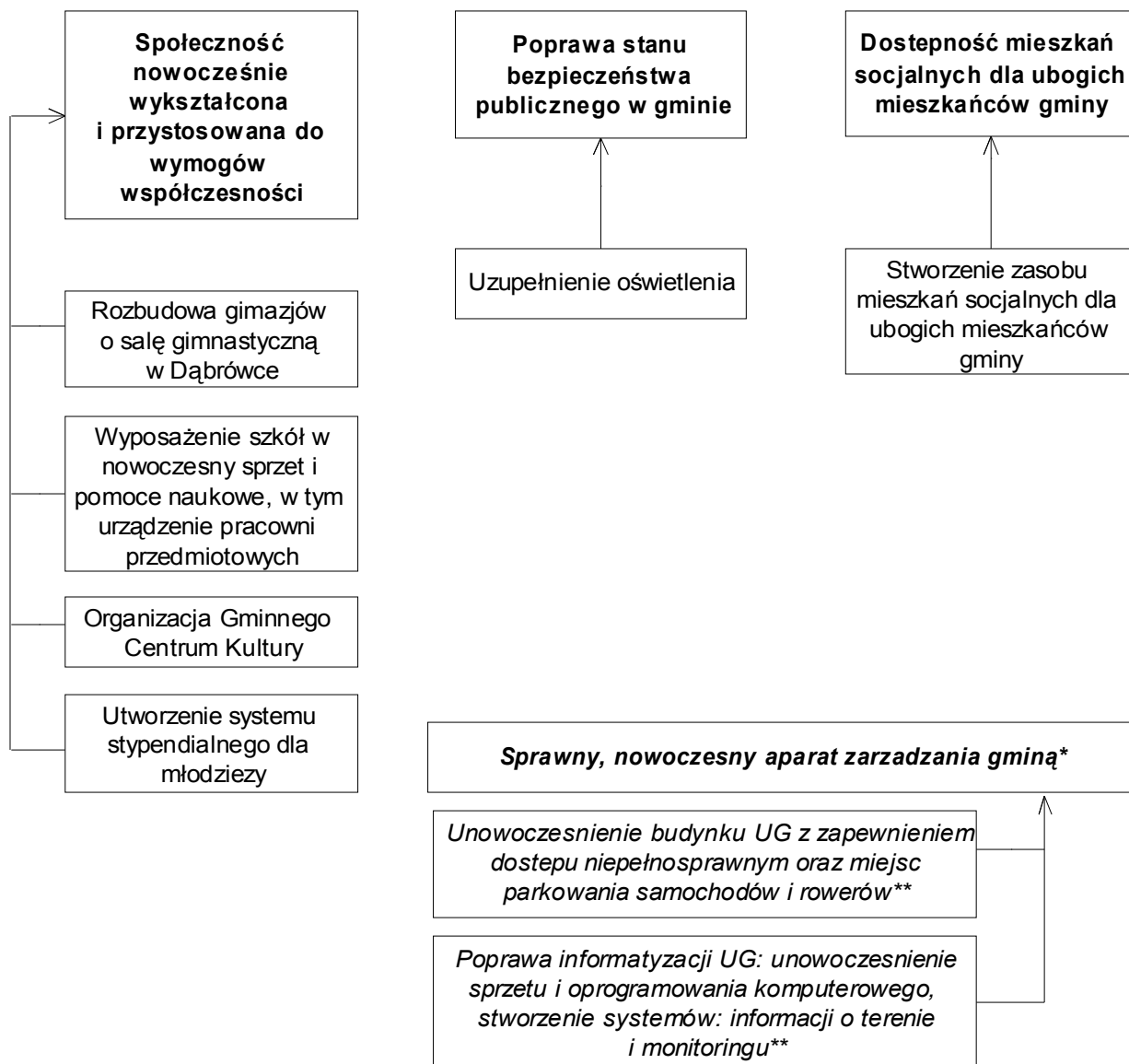
Nazwa i lokalizacja działania	Okres / kolejność realizacji	Etap działania	Szac. nakłady do poniesienia
Modernizacja drogi w Rokitkach	po 2006	całość	
Remont drogi w Czarlinie (1,5 km)	po 2006	całość	
Utwardzenie odcinków dróg w kolejnych sołectwach	po 2006	całość	Ok. 500 000 roczni
Modernizacja dróg i budowa ciągów pieszo-rowerowych w innych sołectwach	po 2006	całość	
Skanalizowanie wsi			
Kanalizacja północnego rejonu gminy (osiedle Dąbrówka BIS + rozbudowa oczyszczalni)	po 2006	etap II	6 000 000
j.w. ewent. przełączenie Stanisławia, Lubiszewa + Stara Szpegawa)	po 2006	etap III	
Bałdowo	po 2006	całość	
Gnieszewo	po 2006	Jw.	
Goszyn	po 2006	Jw.	
Budowa sieci gazowej			
dokończenie		Dok.	2 000 000
Kompleksowe uzbrojenie terenów:			
Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą terenów: Zajaczkowo, Wędkowy	po 20 06	I etap	Koszty rządu 5 000 000
Kompleksowe uzbrojenie pod działalność gospodarczą i budownictwo mieszkaniowe terenów w rejonie węzła autostrady w Swarzędzie	po 2006	Jw.	10 000 000
Kompleksowe uzbrojenie pod budownictwo mieszkaniowe nowych terenów osiedli podmiejskich: Bałdowo, Boroszewo, Dąbrówka, Lubiszewo, Rokitki, Stanisławie	po 2006	Jw.	3 000 000 – 10 000 000 / osiedle zależnie od wielkości
Edukacja, kultura, estetyzacja			
Dalsze elementy programu odnowy wsi (w miejscowościach o wysokim poziomie aktywności społecznej, atrakcyjności turystycznej i rezydencjonalnej)	po 2006	II etap	500 000
Place zabaw w kolejnych sołectwach		II etap	150 000
Biblioteka multimedialna	po 2006	całość	
Świetlica wiejska w Szpegawie	po 2006	całość	
Turystyka, sport, rekreacja			
Udział w ponadlokalnych przedsięwzięciach budowy szlaków rowerowych („Nadwiślańskiego” i Europejskiej Trasy Rowerowej)	Sukcesywnie	II etap	
Budowa gminnych ścieżek rowerowych	po 2006	całość	120 000
Kort tenisowy (wybrane sołectwa)		I etap	
Wspieranie prywatnych inwestycji rekreacyjno-turystycznych (Pole golfowe i basen w Maleninie, inne) <i>po uchwaleniu ustawy o PPP</i>		I etap	
Inne społeczne i administracja			
Organizacja Gminnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Gospodarczej II etap		Dok.	2 000 000

Budowa nowego obiektu (kompleksu) centrum administracyjno-społecznego gminy		całość	Koszt rzędu 10 000 000
---	--	--------	---------------------------

V. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY

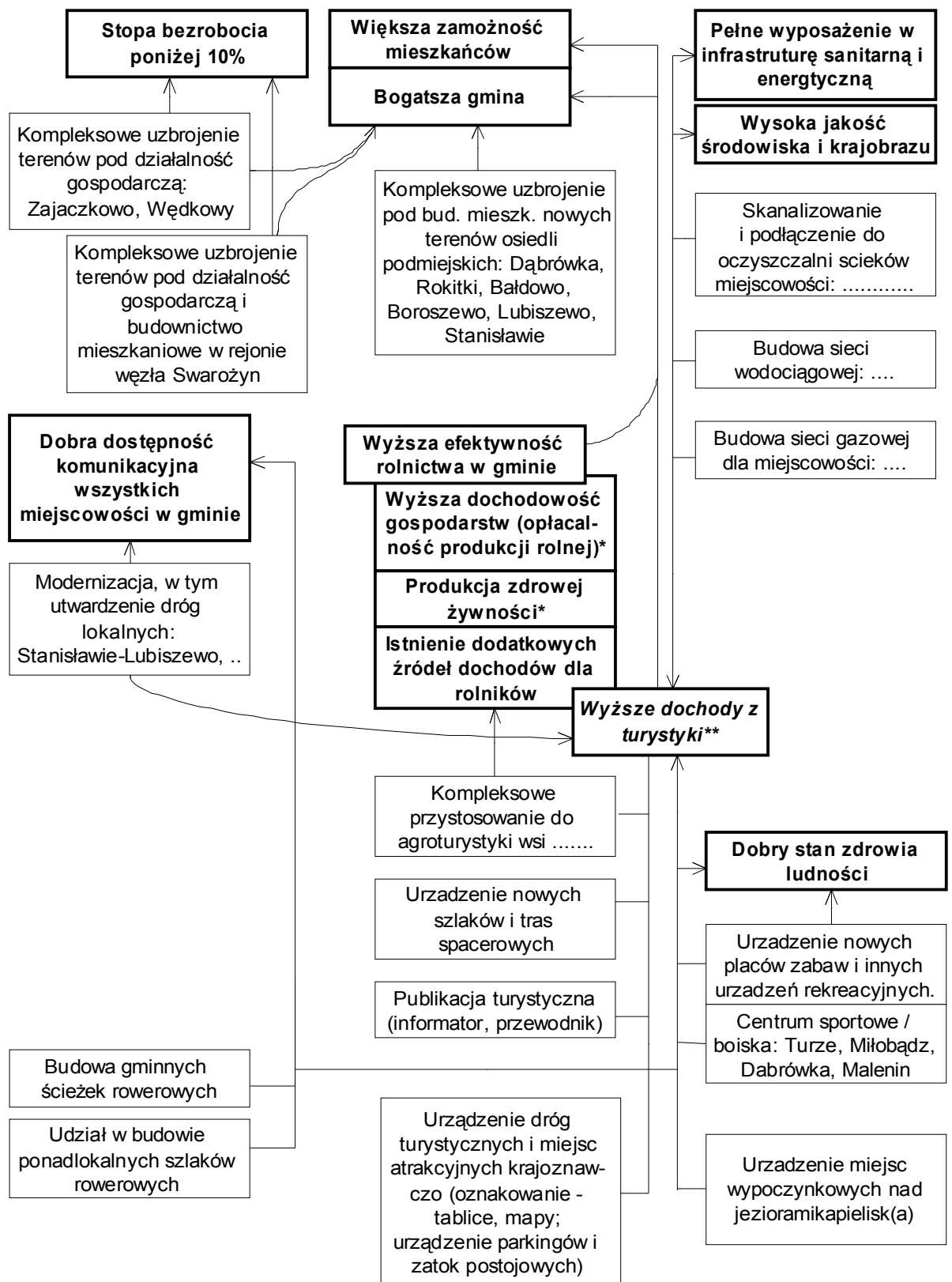
Przewidywane do realizacji i dofinansowania ze środków strukturalnych w l. 2004 - 2006 projekty nie tylko mają swe miejsce w strategii rozwoju gminy ale też ściśle są powiązane z innymi działaniami gminy zmierzającymi do osiągnięcia wyznaczonych w strategii celów.

Ilustrują to następujące wykresy zależności:

* Nie prezentowany na spotkaniu, a zawarty w strategii cel wspomagający osiągnięcie innych celów

** Przedsięwzięcia nieprezentowane na spotkaniu, a zawarte w planie strategicznym - do konsultacji i weryfikacji

* Cele te wymagają sformułowania przedsięwzięć przyczyniających się do ich osiągnięcia

** Cel pośredni nie prezentowany na spotkaniu, ale zawarty w strategii

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Stopień osiągania celów Planu RL będzie kontrolowany głównie przez wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania określone dla podstawowych typów projektów, na które składa się Plan.

Analizowany i oceniany będzie także stopień zgodności (możliwości uzyskania efektu synergii) z rezultatami spodziewanymi w wyniku działań w ramach programu wojewódzkiego i krajowego, umieszczonych w RPO województwa pomorskiego.

Plan dotyczy działań kontraktowanych w l 2004-2006, których realizacja trwać może jeszcze w ciągu z2-ępnych dwu lat i wtedy też dopiero zakończone mogą być niektóre z nich, np. w postaci oddanych do eksploatacji obiektów. Ze względu na to, że w większości planowane przedsięwzięcia nie są zbyt złożone, zakłada się, że efekty bezpośrednie (produkty) pojawią się jednak nie później niż w 2007 roku. Ewentualnym wyjątkiem może być budowa obiektów systemu sanitacyjnego północnej części gminy (kanalizacja 4 miejscowości), gdyż w ramach Planu przewidziano tylko I etap realizacji obiektu centralnego tego systemu, tj. oczyszczalni ścieków w Szpegawie, ponadto brak jest dotąd pełnego Studium Wykonalności tego stosunkowo złożonego systemu.

SIEĆ DROGOWA

Tab. 20 Planowane produkty – długość w km

Rodzaj projektu	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
Zmodernizowane istotnie odcinki drogi		1	2	1		4
Wybudowane ciągi piesze (chodniki) i pieszo-rowerowe		1	(1)	(1)		1 (2)

Uwaga: przewiduje się ewent. dodatkowo wybudowanie conajmniej 1 odcinka ciągu pieszo-rowerowego jako komplementarnego do podejmowanej realizacji ponadregionalnych tras rowerowych, finansowanych w ramach RPO.

Planowane rezultaty:

- zmniejszenie emisji spalin do powietrza
- przedłużenie żywotności pojazdów
- skrócenie czasu przejazdu
- oszczędność kosztów przejazdu

Planowane oddziaływanie:

- poprawa stanu środowiska naturalnego
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego
- poprawa warunków życia (lepsza dostępność miejsc pracy i usług, w tym - dzięki poprawie dojazdu i możliwości uruchomienia linii transportu publicznego - do usług zdrowotnych i edukacyjnych),
- wzrost dostępności i atrakcyjności terenów dla turystów i przeznaczonych na infrastrukturę turystyczną
- przyciągnięcie inwestorów i developerów
- rozwój przedsiębiorczości i nowe miejsca pracy

BUDOWA SIECI KANALIZACYJNYCH i GAZOWYCH

Tab. 21 Planowane produkty – liczba obiektów oddanych do eksploatacji

Rodzaj projektu	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
Kanalizacja miejscowości		2	3	2		7
System sanitacyjny „Północ”			1	(1)		1
Sieć gazowa w miejscowości			2	2		4

Planowane rezultaty:

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska
- skala obsługiwanych obszarów (tzw. liczba mieszkańców równoważnych)
- oszczędność kosztów eksploatacji i zmniejszenie opłat za odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków i zanieczyszczeń powietrza

Planowane oddziaływania:

- poprawa komfortu i warunków zamieszkania
- poprawa stanu środowiska naturalnego
- wzrost atrakcyjności terenów przeznaczonych na infrastrukturę turystyczną
- przyciągnięcie inwestorów
- rozwój przedsiębiorczości i nowe miejsca pracy
-

PROJEKTY W SFERZE EDUKACJI I KULTURY

Tab. 22 Planowane produkty

Rodzaj projektu	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
System stypendialny dla młodzieży		1	1			1
Budowa sali gimnastycznej w Dąbrówce			1			1
Wyposażenie gimnazjów i ewent. innych szkół w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne		1	1			2
Biblioteka multimedialna				1		1

Planowane rezultaty :

- poprawa funkcjonalności (np. zmianowości) w eksploatacji obiektów
- wzrost liczby młodzieży korzystającej z edukacji ponadgimnazjalnej
- wzrost liczby młodzieży korzystającej z urządzeń i sprzętu specjalistycznego, w tym ułatwiającego dostęp do informacji
- wzrost zasobów informacyjnych oraz liczby korzystających z nich osób

Planowane oddziaływania :

- poprawa komfortu i warunków pracy i nauczania
- wzrost poziomu wykształcenia i umiejętności uczniów
- nowe miejsca pracy
- wzrost atrakcyjności obszaru gminy dla zamieszkania i turystyki

PROJEKTY W SFERZE TURYSTYKI I REKREACJI

Tab. 23 Planowane produkty – liczba uruchomionych/wdrożonych przedsięwzięć

Rodzaj projektu	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
Publikacja i promocja turystyczna		1				1
Urządzenia obsługowe i informacyjne przy drogach turystycznych		1	3	1		5
Urządzenie miejsc wypoczynku z2-dnego		1	1	1		3
Budowa boisk sportowych i sal gimnastycznych	1	3	3	2		9
Urządzenie placów zabaw		2	3			5

Planowane rezultaty :

- wzrost liczby osób korzystających z obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz turystów
- wzrost ilości uprawianych dyscyplin sportowych
- poprawa wyposażenia obszaru gminy w infrastrukturę turystyczną i jej atrakcyjności

Planowane oddziaływania :

- wzrost ruchu turystycznego
- podniesienie sprawności fizycznej i stanu zdrowia mieszkańców
- przyciągnięcie inwestorów i developerów

PROJEKTY W SFERZE ORGANIZACJI ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO I ADMINISTRACJI (ZARZĄDZANIA)

Tab. 24 Planowane produkty

Rodzaj projektu	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
Unowocześnienie budynku Urzędu Gminy		1				1
Organizacja Gminnego Centrum Aktywizacji			1			1

Planowane rezultaty :

- poprawa warunków bezpieczeństwa i pracy w Urzędzie Gminy
- wzrost dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz korzystających z samochodów i rowerów
- podniesienie sprawności działania władz i administracji Gminy
- wzrost liczby osób angażujących się w sprawy wspólnoty samorządowej
- powiększenie zakresu / dziedzin w których można angażować się na rzecz wspólnoty i rozwoju osobistego

Planowane oddziaływania :

- wzrost liczby osób zadowolonych z usług instytucji samorządowych
- wyższy stan rozwoju aktywności społecznej, kulturalnej i gospodarczej
- wzrost poziomu wykształcenia i umiejętności mieszkańców
- wzrost atrakcyjności obszaru gminy dla zamieszkania i turystyki
- przyciągnięcie inwestorów i developerów
- nowe miejsca pracy

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006

Plan finansowy na lata 2004 – 2006 wskazujący źródła finansowania planu rozwoju lokalnego zawiera tabela 25.

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Wdrażanie Planu Rozwoju Lokalnego następować będzie przez władze gminy z pozycji beneficjenta końcowego i realizatora oraz z pozycji podmiotu koordynującego, nadzorującego ogólne wykonanie.

Proponuje się powołanie (na bazie dotychczasowego zespołu zadaniowego dla Planu RL jednak poszerzonego o uczestników z sektora pozarządowego i komercyjnego, tj. lokalnych przedsiębiorców, organizacje rolników itp), stałego roboczego zespołu zadaniowego ds. Rozwoju Lokalnego jako zespołu doradczego i monitorującego. Jego zadaniem byłyby też okresowa koordynacja i uzgadnianie wspólnych działań.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Informacje na temat wyników wykonania Planu będą zamieszczane na internetowych stronach gminy, w wydawnictwie realizowanym cyklicznie pod patronatem Dziennika Bałtyckiego oraz na tablicach informacyjnych Urzędu Gminy.

W zależności od potrzeb wynikających ze zmian istotnych uwarunkowań zewnętrznych lub wewnętrznych organizowane będą debaty z udziałem przedstawicieli społeczeństwa gminy.

Poza tym raz na rok, wymieniony w rozdz. VIII zespół zadaniowy zbierze się w celu oceny aktualności Planu Rozwoju Lokalnego na sesji specjalnej.

Monitorowanie realizacji Planu z pozycji władz Gminy powierza się Komisji Rady Gminy.

Poszczególni członkowie zespołu zadaniowego ds. rozwoju lokalnego co pół roku będą składać w/w Komisji raporty z przebiegu realizacji Planu na terenie gminy.

Dla przygotowania analiz i raportów wykorzystane zostaną dane zbierane w układzie wskaźników z2-oponowanych w rozdz. VI, opinie organizacji i ankiety prasowe. Jedyne w sytuacjach kontrowersji co do oceny stopnia realizacji zlecone mogłyby być ewent. opinie ekspertów.

Miarodajna ocena realizacji Planu odbywać się będzie co roku na sesji absolutoryjnej Rady.